

Verzekerd van Cijfers

2016

VERBOND VAN VERZEKERAARS

In 2015 hebben Nederlandse verzekeraars:

dagelijks gemiddeld
zo'n **200** miljoen euro
uitgekeerd aan personen
en bedrijven

47.000 mensen
in dienst

72 miljard euro aan
premie ontvangen

440 miljard
euro belegd

Verzekerd van Cijfers voorziet al sinds 1993 in kerncijfers over verzekerden, verzekeringen en verzekeraars in de context van de Nederlandse samenleving. Met deze uitgave biedt het Verbond van Verzekeraars cijfermatig inzicht aan journalisten, politici, ambtenaren, onderzoekers, consultants en alle andere geïnteresseerden.

Dit tabellenboek is een naslagwerk voor een breed scala aan onderwerpen. Meer specifieke cijferpublicaties van het Verbond van Verzekeraars vindt u op de website, onder Verzekeringsbranche > Cijfers. Op die pagina staan onder meer:

Kerncijfers verzekeren in Nederland is een inleiding op de bedrijfstak in beknopte tekst met enkele grafieken. Deze is, net als Verzekerd van Cijfers, beschikbaar in zowel Nederlands als Engels.

Consumentenmonitor geeft inzicht in hoe consumenten verzekeraars zien, wat ze verwachten en hoe ze de praktijk ervaren, hun opvattingen over zekerheid, enzovoort.

Financieel jaarverslag verzekeringsbranche biedt een gedetailleerd inzicht in de winst- en verliescijfers van leven-, schade- en zorgverzekeraars, en achtergronden bij de cijfers.

mr. H.L. De Boer
directeur

Inhoud

1	Klanten	9
1.1	Klantervaringen	10
1.2	Tevredenheid	10
1.3	Keurmerk	10
	Uitgelicht - VerzekeraarsInBeeld: Hoe scoren klanten hun verzekeraar in 2016?	11
1.4	Vertrouwen	12
1.5	Imago	12
1.6	Waardering bedrijfstakken	12
1.7	Klachten	13
	Uitgelicht - Verzekeringsfraudeurs gevangen in facts en figures	14
1.8	Frauderegistratie CBV	15
	Uitgelicht - Aanpak van verzekeringscriminaliteit: In 2015 zeven procent meer fraudeurs betrap	16
2	Verzekeringen	17
2.1	Penetratiegraad particuliere verzekeringen naar leeftijd	18
2.2	Penetratiegraad particuliere verzekeringen naar inkomen	19
	Uitgelicht - Nederland: het meest verzekerde volkje ter wereld?	20
2.3	Penetratiegraad particuliere verzekeringen naar soort huishouden	22
3	Verzekeraars	23
3.1	Aantal verzekeraars	24
3.2	Grootste tien verzekeringsgroepen	24

Verzekerd van Cijfers 2016

3.3	Grootste verzekeringsmaatschappijen	25
3.4	Distributie schade-, leven- en inkomensverzekeraars	26
3.5	Aankoopkanalen	27
3.6	Werkgelegenheid	28
3.7	Omzet	28
3.8	Balans	29
3.9	Beleggingen	29
3.10	Activa naar herkomst	30
3.11	Resultaten	32
3.12	Solvabiliteit	33
3.13	Toezichtkosten	34
3.14	Toezicht AFM	34
4	Schade	35
4.1	Omzet	36
4.2	Grootste verzekeringsmaatschappijen sector Schade	37
	Uitgelicht - Schade top 15: schadelast door klimaatverandering neemt toe	38
4.3	Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Brand	39
4.4	Grootste verzekeringsmaatschappijen productcluster Motor casco	40
4.5	Grootste verzekeringsmaatschappijen productcluster Motor WA	41
4.6	Grootste verzekeringsmaatschappijen productcluster Aansprakelijkheid	42
4.7	Grootste verzekeringsmaatschappijen productcluster Rechtsbijstand	42
4.8	Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Transport	43
4.9	Distributie	43
4.10	Aantal verzekeraars	44

Verzekerd van Cijfers 2016

4.11	Resultaten	45
4.12	Polissen	46
4.13	Premie per polis	47
4.14	Schade: frequentie en gemiddelde omvang	48
	Uitgelicht - 23 juni 2016, hagel leidt tot recordschade Nederland	49
4.15	Claims en uitkeringen bij onverzekerde schade door motorrijtuigen	50
4.16	(On)roerende goederen	51
4.17	Motorvoertuigdiefstal	52
4.18	Misdrijven	52
4.19	Verkeersslachtoffers	53
	Uitgelicht - schadelast grote branden in 2015 voor het eerst boven de 700 miljoen euro	55
5	Leven	57
5.1	Aantal verzekeraars	58
5.2	Distributie	59
5.3	Omzet	59
5.4	Balans	60
5.5	Beleggingen	60
5.6	Resultaten	61
5.7	Rendementmaatstaven	62
5.8	Solvabiliteit	63
5.9	Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Collectief	63
5.10	Aantal verzekeraars branche Collectief	64
5.11	Collectieve pensioenen: marktaandeel verzekeraars	64
5.12	Collectieve pensioenverzekeringen: aandeel deelnemers per soort overeenkomst	65

	Uitgelicht - Collectieve pensioenverzekeringen	66
5.13	Omzet branche Collectief	67
5.14	Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Individueel	67
5.15	Aantal verzekeraars branche Individueel	68
5.16	Verkoop individueel	68
	Uitgelicht - Aantal 'actieve' individuele Beleggingsverzekeringen loopt fors terug	69
5.17	Omzet branche Individueel	70
5.18	Penetratiegraad hypotheeken naar hypotheekvorm of hypotheekcomponent	70
5.19	Penetratiegraad hypotheeken naar inkomen	71
5.20	Natura-uitvaart: grootste verzekeringsmaatschappijen	71
5.21	Natura-uitvaart: aantal	72
5.22	Natura-uitvaart: omzet	72
5.23	Natura-uitvaart: balans	73
5.24	Natura-uitvaart: beleggingen	73
5.25	Natura-uitvaart: resultaat	74
5.26	Natura-uitvaart: solvabiliteit	76
6	Inkomen	77
6.1	Omzet	78
6.2	Aantal verzekeraars	78
6.3	Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Inkomen	79
6.4	Resultaten branche Inkomen	80
6.5	Aandeel eigenrisicodragers WGA-vast (op basis van de loonsom) %	81
6.6	Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Ziektekosten	81
6.7	Resultaten branche Ziektekosten	82

7	Kerncijfers Nederland	83
7.1	Bruto binnenlands product (bbp)	84
7.2	Beroepsbevolking	86
7.3	Werkgelegenheid	87
7.4	Lonen	88
7.5	Inflatie	89
7.6	Rentevoeten	91
7.7	Wettelijke rente	92
7.8	Aandelen	93
7.9	Bevolkingsomvang en bevolkingsgroei	94
7.10	Bevolkingsprognose	95
7.11	Levensverwachting	96
7.12	Huishoudens	97
7.13	Inkomen van particuliere huishoudens	98
7.14	Bestedingen van huishoudens	100
7.15	Vermogen van particuliere huishoudens	101
7.16	Bedrijven	102
7.17	Bedrijfsresultaten	103
7.18	Oprichtingen van bedrijven	104
7.19	Opheffingen van bedrijven	105
7.20	Faillissementen van bedrijven	106
7.21	Financiële dienstverlening	107

Klanten

1 Klanten

1.1 Klantervaringen

Aandeel klanten dat aangeeft een bepaalde ervaring te hebben met zijn verzekeraar, 2015 (%)

	Levens- verzekeraars	Schade- verzekeraars
Uitbetalingsproces - <i>Ontving snel het geld</i>	77	88
Klantfocus - <i>Voel me klantvriendelijk behandeld</i>	70	78
Schriftelijke communicatie – <i>Vond ik begrijpelijk</i>	88	92
Telefonische communicatie – <i>Vraag snel beantwoord</i>	81	90

Bron: Verbond van Verzekeraars

1.2 Tevredenheid

Algemene tevredenheid particuliere klanten, rapportcijfer 1-10

	2011	2012	2013	2014	2015
Levensverzekeraars	7,1	7,1	7,0	7,0	7,2
Schadeverzekeraars	7,6	7,7	7,7	7,7	7,7

Bron: Verbond van Verzekeraars

1.3 Keurmerk

Keurmerkverzekeraars, aantal per jaareinde

	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal verzekeraars dat het Keurmerk Klantgericht Verzekeren mag voeren	46	54	46	45	42

Bron: Stv

VerzekeraarsInBeeld: Hoe scoren klanten hun verzekeraar in 2016?

Op VerzekeraarsInBeeld zijn elk jaar resultaten te vinden van een groot onderzoek dat onder klanten van verzekeraars wordt gedaan. Dit gebeurt in opdracht van het Verbond van Verzekeraars. Verzekeraars vinden het belangrijk dat zij open zijn over hun prestaties. In 2016 doen 50 verzekeraars mee aan het onderzoek.

1.4 Vertrouwen

Consumentenvertrouwen in de economie en in verzekeraars, stand aan het begin van een jaarhelft (januari en juli), saldo % positieve en negatieve consumenten

	2012		2013		2014		2015		2016	
	jan	jul	jan	jul	jan	jul	jan	jul	jan	jul
Economie	-34	-31	-33	-37	-9	-1	-3	6	7	2
Verzekeraars	-35	-30	-25	-24	-17	-14	-14	-10	-9	-12

Bron: CBS, Verbond van Verzekeraars

1.5 Imago

Aandeel van particuliere consumenten dat een overwegend positief gevoel heeft bij verzekeraars (%)

	2011	2012	2013	2014	2015
Imagoscoring verzekeraars	52	51	51	54	56

Bron: Verbond van Verzekeraars: Consumentenmonitor

1.6 Waardering bedrijfstakken

Waardering van bedrijfstakken door consumenten, rapportcijfer

	2011	2012	2013	2014	2015
Verzekeraars	6,0	5,9	5,9	6,0	6,1
Banken	6,0	5,9	5,7	5,8	5,8
Adviseurs	5,6	5,6	5,5	5,7	5,9
Pensioenfondsen	5,5	5,2	5,3	5,5	5,8
Overheid*	5,6	5,5	5,4	5,4	5,6

Bron: Verbond van Verzekeraars: Consumentenmonitor

1.7 Klachten

Door financiële ombudsmannen ontvangen en afgehandelde klachten, aantal

	2011	2012	2013	2014	2015
Levensverzekeringen					
Afgehandeld	1.048	1.545	1.791	1.591	1.144
Ontvangen	1.253	1.446	1.709	1.691	1.321
Pensioenregelingen					
Afgehandeld	556	508	586	451	482
Ontvangen	636	577	616	501	532
Schadeverzekeringen					
Afgehandeld	1.679	2.068	2.034	2.330	2.071
Ontvangen	1.843	1.970	2.030	2.380	2.156
Ziektekostenverzekeringen					
Afgehandeld	1.853	1.975	2.343	2.602	2.521
Ontvangen	1.853	1.975	2.343	2.396	2.650

Bron: Kifid, Ombudsman Pensioenen, SKGZ

Verzekeringsfraudeurs gevangen in facts & figures

Man/Vrouw-verdeling fraudeurs

Circa **25%** is vrouw,
gemiddelde leeftijd **31,9** jaar

Circa **68%** is man,
gemiddelde leeftijd **34,1** jaar

Branchevoorkeur

Branchevoorkeur

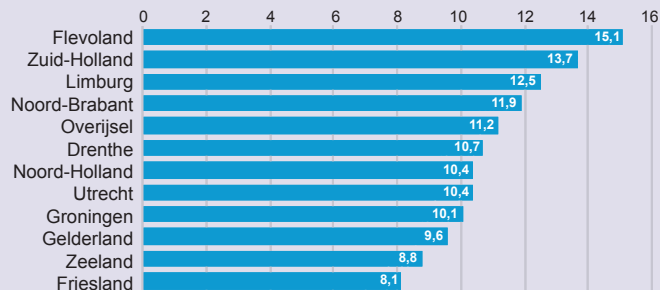
Fraudeurs ♀ :

1. Motor (49%)
2. Brand (25%)
3. Aansprakelijkheid (7%)

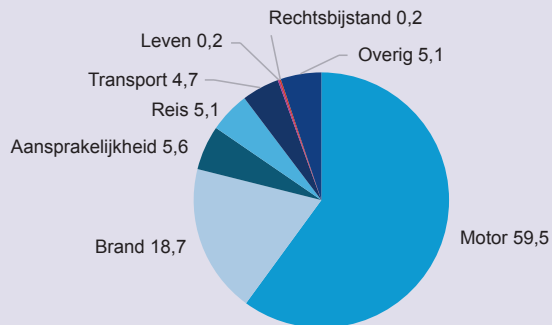
Fraudeurs ♂ :

1. Motor (64%)
2. Brand (17%)
3. Aansprakelijkheid (5%)

EVR meldingen per 10 dzd personen

Verdeling EVR (fraude)meldingen over de productgroepen (%)

Methoden en data

Leden van het Verbond van Verzekeraars registreren onrechtmatig handelen tegenover de verzekeraar, personeel of klanten. Het Protocol Incidentenwaarschuwingsysteem Financiële Instellingen (PIFI) maakt het voor verzekeraars mogelijk gegevens van personen en bedrijven, die onrechtmatig hebben gehandeld in relatie tot hun verzekeraar, vast te leggen (EVR-meldingen) en met elkaar te delen. Bij het merendeel van deze registraties is de reden (een poging tot) oplichting van de verzekeraar. In algemene zin spreken we dan van 'verzekeringsfraude'.

Bron: *Fraudeurs gevangen in facts en figures*, Centrum Bestrijding Verzekeringscriminaliteit

1.8 Frauderegistratie CBV

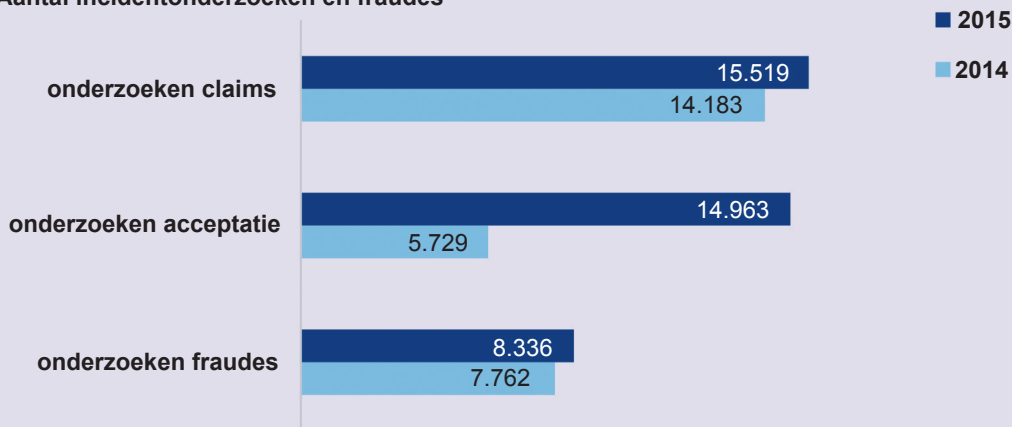
Aandeel door verzekeraars bij het Centrum Bestrijding Verzekeringcriminaliteit (CBV) geregistreerde fraudeonderzoeken per sector of productgroep (als % van het totaal aantal bij het CBV geregistreerde fraudeonderzoeken).

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal Leven	0,7	0,6	0,6	0,7	0,8
Totaal Schade	83,0	88,3	86,6	85,7	85,8
Aansprakelijkheid	6,9	7,6	6,7	6,1	6,5
Brand	11,7	13,6	13,2	12,5	13,7
Rechtsbijstand	4,6	5,3	7,1	4,9	3,4
Motor	51,5	52,8	52,9	56,9	56,1
Machines en werktuigen	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0
Pleziervaartuigen	0,2	0,3	0,4	0,2	0,4
Reis	7,7	8,6	5,9	5,0	5,4
Transport	0,3	0,1	0,1	0,0	0,1
Krediet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Totaal Zorg	12,5	6,9	9,4	10,1	6,6
Arbeidsongeschiktheid	1,4	1,1	1,6	1,5	1,5
Ziektekosten	10,7	5,5	7,4	8,1	4,6
Ziekteverzuim	0,4	0,2	0,5	0,5	0,4
Totaal sectoroverstijgend	3,8	4,2	3,5	3,4	6,9
Hypotheekgerelateerd	0,1	0,1	0,1	0,2	1,2
Other	3,7	4,1	3,4	3,2	5,7

Bron: Verbond van Verzekeraars

Aanpak van verzekeringscriminaliteit – In 2015 zeven procent meer fraudeurs betraapt

Aantal incidentonderzoeken en fraudes

Aanpak van fraude laat zich niet alleen meten in de gerealiseerde besparingen in euro's (in 2015 bijna 80 miljoen). Minstens zo relevant is het aantal fraudeurs dat wordt betraapt en de hoeveelheid fraudes die wordt bewezen. In 2015 zijn verzekeraars er in geslaagd om in 8.336 van de onderzochte incidenten de fraude te bewijzen. Dat is een toename van zeven procent ten opzichte van het voorgaande jaar. Wat vooral opvalt, is de grote groei in het aantal incidentonderzoeken dat is gestart tijdens de acceptatiefase. Dit is nu bijna gelijk aan het aantal onderzoeken naar verdachte claims. Het aantal aangetoonde fraudes met verzekeringsaanvragen is met bijna 70 procent, naar 5.182 zaken, gestegen.

Bron: *Factsheet fraudecijfers 2015*, Centrum Bestrijding Verzekeringscriminaliteit

Verzekeringen

2 Verzekeringen

2.1 Penetratiegraad particuliere verzekeringen naar leeftijd

2014, (%)

	Leeftijd hoofdkostwinner				Totaal
	tot 35 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	> 65 jaar	
Levensverzekering hypotheek*	35,0	55,1	29,0	4,7	30,5
Levensverzekering pensioen**	4,5	20,1	22,9	3,2	14,2
Natura-uitvaart***	31,7	41,4	40,1	38,0	38,6
Inboedel	91,1	98,0	97,2	97,9	96,7
Opstal	40,2	64,3	62,1	51,2	56,5
AVP	100,0	100,0	99,7	100,0	99,9
Rechtsbijstand****	41,9	60,7	57,6	49,4	54,0

Bron: **GfK**

- * Alle gekoppelde verzekeringen aan de hypotheek, zowel risico- als kapitaalverzekeringen.
- ** Alle verzekeringen (kapitaal, lijfrente, beleggingsverzekeringen, etc.) ten behoeve van de oude dag.
- *** Alle begrafenis-/crematie-/uitvaartverzekeringen met uitkering in natura.
- **** Apart afgesloten polissen, dus exclusief onderdelen van auto-/motorverzekering.

2.2 Penetratiegraad particuliere verzekeringen naar inkomen

2014, (%)

	Netto gezinsinkomen per maand (€)						Totaal
	< 1.000	1.000-1.500	1.500-2.000	2.000-2.500	2.500-3.000	> 3.000	
Levensverzekering hypotheek*	8,2	9,5	18,7	32,4	39,5	51,3	30,5
Levensverzekering pensioen*	6,6	8,2	11,6	13,3	16,8	20,6	14,2
Natura-uitvaart*	34,7	40,9	40,2	38,2	35,0	38,9	38,6
Inboedel	86,3	95,8	96,6	97,5	97,3	98,7	96,7
Opstal	24,6	29,3	46,9	60,5	64,2	81,0	56,5
AVP	100,0	100,0	100,0	99,8	99,8	99,9	99,9
Rechtsbijstand*	25,8	38,3	52,6	58,2	63,4	63,5	54,0

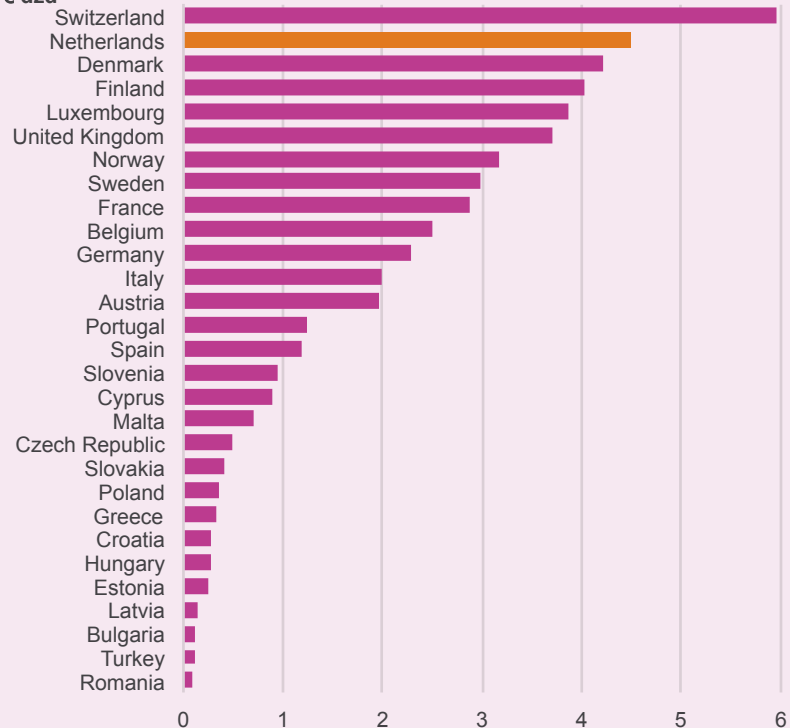
Bron: GfK

* Zie tabel 2.1 voor omschrijvingen van productclusters.

Nederland: het meest verzekerde volkje ter wereld?

Nederland is het meest verzekerde volkje ter wereld, toch? Deze retorische vraag wordt nogal eens gesteld, maar het antwoord is niet per se 'ja'. Ja, het klopt dat, als we kijken naar de gemiddelde premieomzet per inwoner, Nederland hoog in de internationale lijstjes staat (zie ook de grafiek hiernaast). Echter, in dat totale bedrag zitten ook de premies voor de zorgkosten. Veel andere landen halen de zorgkosten op een andere manier binnen, bijvoorbeeld via het belastingstelsel.

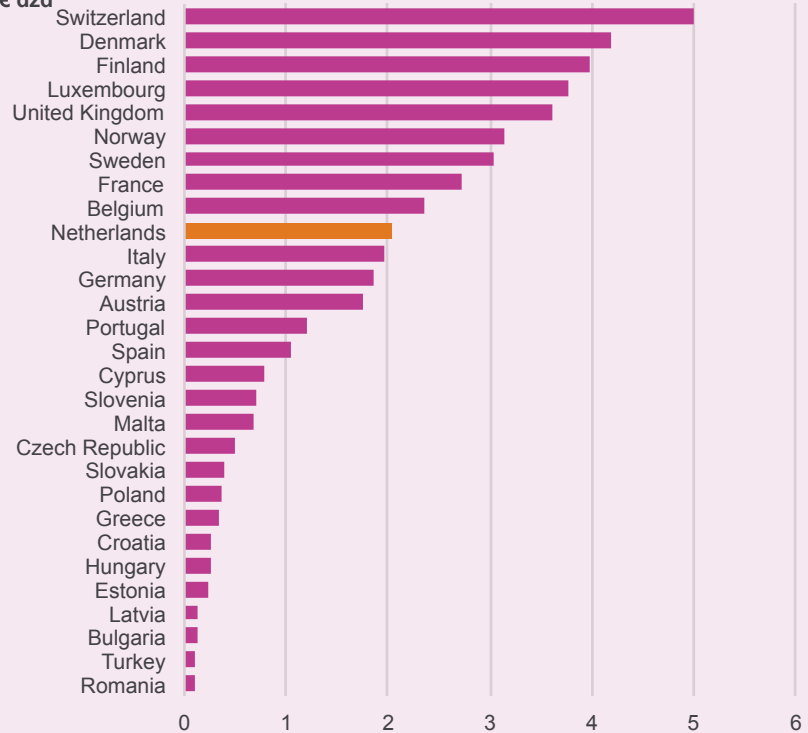
Totaal premievolume per capita,
€ dzd

Zouden we (zie grafiek hiernaast) de zorgpremie eruit filteren – wel zo eerlijk – dan belandt Nederland wat betreft premievolume per inwoner in de middenmoot. Het premievolume is het totaal van verzekeringspremies die personen, huishoudens, instellingen en bedrijven hebben betaald in een jaar

Bron: *Insurance Europe*

Totaal premievolume zonder ziektekosten per capita, € dzd

2.3 Penetratiegraad particuliere verzekeringen naar soort huishouden

2014, %

	Alleenstaand < 35 jaar	Alleenstaand > 35 jaar	Meer- persoons gezin met kinderen tot 18 jaar	Meer- persoons gezin (< 35 jaar) geen kinderen tot 18 jaar	Meer- persoons gezin (> 35 jaar) geen kinderen tot 18 jaar	Totaal
Levensverzekering hypotheek*	21,4	15,2	55,7	41,5	25,4	30,5
Levensverzekering pensioen*	3,3	10,4	19,9	4,8	16,9	14,2
Natura-uitvaart*	20,9	38,0	44,5	30,7	39,9	38,6
Inboedel	85,6	96,7	97,5	97,8	98,5	96,7
Opstal	20,3	41,7	72,0	52,5	67,2	56,5
AVP	100,0	99,8	99,9	100,0	99,9	99,9
Rechtsbijstand*	34,6	47,0	59,4	50,0	61,2	54,0

Bron: GfK

* Zie tabel 2.1 voor omschrijvingen van productclusters

Verzekeraars

3 Verzekeraars

3.1 Aantal verzekeraars

Verzekeringsmaatschappijen onder toezicht van DNB (aantal)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	256	238	217	196	188
Levensverzekeraars	44	43	40	39	39
Natura-uitvaartverzekeraars	29	28	28	26	26
Schadeverzekeraars	183	167	149	131	123

Bron: DNB

3.2 Grootste tien verzekeringsgroepen

Omzet (bruto geboekte premie, € mrd) en marktaandeel (%) in 2014

	Omzet (€ mrd)	Marktaandeel (%)
Achmea	18,7	25
VGZ	10,5	14
CZ Groep	8,3	11
Menzis	5,4	7
NN	4,8	7
Aegon	4,8	6
a.s.r.	3,9	5
Delta Lloyd Groep	3,4	5
Vivat	3,1	4
Zorg & Zekerheid	1	1

Bron: AM

3.3 Grootste verzekeringsmaatschappijen

Verzekeringsmaatschappijen met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 1 mrd in 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Zilveren Kruis Achmea Zorg*	5.667	5.537	5.793	5.733	8.889
CZ Zorg	5.643	5.594	5.877	5.859	6.191
VGZ	5.513	5.205	5.782	5.738	5.839
Menzis Zorg	4.041	4.171	4.100	4.206	4.393
Achmea Schade	3.130	3.116	3.123	3.127	3.106
Nationale-Nederlanden Leven	4.268	3.615	3.245	3.088	2.864
Aegon Leven	2.868	2.829	3.388	3.874	2.187
Univé Zorg	1.840	1.824	1.906	1.896	1.945
SRLv	2.828	2.605	2.391	2.333	1.923
Achmea Leven	2.613	2.433	2.284	2.229	1.848
a.s.r. Leven	2.166	1.891	1.666	1.543	1.789
Delta Lloyd Leven	2.844	2.097	2.231	1.706	1.675
Iza	1.522	1.507	1.568	1.550	1.591
De Friesland Zorg	1.033	1.079	1.107	1.139	1.287
Nationale-Nederlanden Schade	1.347	1.374	1.306	1.287	1.252
Zorg en Zekerheid Zorg	1.038	979	1.056	1.021	1.104
Delta Lloyd Schade	1.230	1.331	1.151	1.073	1.091
Ohra Ziektekosten	1.001	948	1.001	1.033	1.077
ASR Schade	1.213	1.200	1.067	995	1.004
IZZ	1.032	978	1.015	1.003	1.002

Bron: DNB

* Zorg is sinds 2015 onderdeel van Zilveren Kruis Achmea Zorg

3.4 Distributie schade-, leven- en inkomensverzekeraars

Aandeel van distributiekanaal* in de totale omzet** van schade-, leven- en inkomensverzekeraars (%)

	2010	2011	2012	2013	2014
Rechtstreeks	23	21	23	25	27
Via derden	77	79	77	75	73

Bron: [Verbond van Verzekeraars](#)

* Internet is geen distributiekanaal, maar een distributiemedium dat wordt gebruikt bij zowel distributie via derden als rechtstreekse distributie.

** In de totale omzet is Ziektekosten niet meegenomen.

3.5 Aankoopkanalen

Aandeel in 2014 van aankoopkanalen van particuliere verzekeringen (%)

	Bank	Rechtstreeks	Tussenpersoon	Overig*
Totaal Leven	11,4	35,2	48,1	5,3
Levensverzekering hypotheek**	29,2	13,3	42,9	14,6
Levensverzekering pensioen**	15,3	25,6	55,2	3,8
Totaal Natura-uitvaart**	1,3	58,4	38,8	1,5
Totaal Schade	16,2	47,4	30,3	6,1
AVP	16,7	44,0	32,5	6,8
Inboedel	16,8	45,6	34,6	3,0
Motorrijtuigen	10,5	54,3	28,4	6,7
Opstal	14,8	43,2	33,8	8,2
Rechtsbijstand**	20,6	46,0	29,8	3,6
Totaal Zorg	2,4	81,3	7,6	8,7
Basisverzekering ziektekosten	2,5	81,1	7,6	8,8
Aanvullende ziektekostenverzekering	2,4	81,6	7,6	8,5

Bron: GfK

* Overige aankoopkanalen zijn bijvoorbeeld postkantoren, fietsenwinkels, autodealers. ** zie tabel 2.1 voor omschrijving van productclusters.

3.6 Werkgelegenheid

Werknemers en vacatures van Nederlandse verzekeraars onder toezicht van DNB die werkgever zijn (aantal, dzd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Werknemers	56	54	52	50	47
Vacatures	1	1	0	1	1

Bron: [Verbond van Verzekeraars](#)

3.7 Omzet

Bruto geboekte premie (€ mrd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Bedrijfstak	78,8	75,1	75,5	73,8	72,4
Leven	21,9	19,0	18,3	17,5	14,7
Schade	12,3	12,4	12,1	11,3	11,2
Zorg	44,5	43,8	45,1	45,0	46,5

Bron: [DNB](#)

3.8 Balans

Bedragen per jaartultimo (€ mrd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	434	467	446	512	487
Activa					
Beleggingen	381	413	401	462	436
Overige activa	54	55	45	50	51
Passiva					
Technische voorzieningen	332	352	345	386	379
Overige passiva	102	115	101	127	108

Bron: DNB

3.9 Beleggingen

Actuele waarde per jaartultimo (€ mrd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	381	413	401	463	436
Obligaties	169	188	180	212	205
Aandelen	80	87	84	87	85
Overige beleggingen	131	138	136	164	146

Bron: DNB

3.10 Activa naar herkomst

Binnen- en buitenlandse activa van pensioenfondsen en alle verzekeringsinstellingen (leven-, schade-, natura-uitvaartverzekeraars en herverzekeraars onder toezicht van DNB), € mrd

	2011	2012	2013	2014	2015
Pensioenfondsen					
Totaal activa	865	997	1.015	1.243	1.254
Binnenland	507	592	617	735	736
Huishoudens en IZW*	11	11	9	8	9
Monetair-financiële instellingen	15	15	14	13	14
Niet-financiële vennootschappen	6	7	9	8	9
Overheid	36	43	47	56	54
Overige financiële instellingen	439	517	539	649	649
Buitenland	358	404	398	509	518
Eurogebied	146	163	165	209	215
Niet-eurogebied	212	241	233	300	303

	2011	2012	2013	2014	2015
Verzekeringsinstellingen					
Totaal activa	415	446	425	473	462
Binnenland	250	255	253	280	272
Huishoudens en IZW*	40	41	47	51	56
Monetair-financiële instellingen	48	50	41	41	35
Niet-financiële vennootschappen	18	18	16	15	14
Overheid	44	44	40	51	52
Overige financiële instellingen	100	101	108	122	116
Buitenland	164	191	172	193	189
Eurogebied	114	129	118	138	135
Niet-eurogebied	51	62	54	54	54

Bron: DNB

* IZW = instellingen zonder winsttoegmerk t.b.v. huishoudens.

3.11 Resultaten

Technische en niet-technische rekening, baten en lasten (€ mrd en % verdiende premie)

€ mrd	2011	2012	2013	2014	2015
Netto resultaat	1,2	2,7	5,1	-0,8	5,1
Resultaat technische rekening	-0,7	0,5	4,1	-4,7	3,8
Baten	88,4	96	82,9	107,8	82,7
Verdiende premie netto	71,6	70,6	71,3	69,0	69,3
Beleggingsopbrengst technische rekening	17,1	24,8	11,3	36,2	13,7
Overige technische baten/lasten netto	-0,6	0,4	0,1	2,7	-0,3
Lasten	89,1	95,5	78,7	112,6	78,9
Uitkeringen en geleden schade netto	68,3	70,3	69,6	71,3	71,1
Bedrijfskosten netto	8,8	8,8	8,1	8,3	7,7
Beheerskosten en rentelasten	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1
Winstdeling en kortingen	2,9	3,5	0,7	8,4	2,1
Mutatie technische voorzieningen netto	8,0	11,7	-0,9	23,5	-3,1
Resultaat niet-technische rekening	1,9	2,2	0,9	3,9	1,3
Beleggingsopbrengst niet-technische rekening	1,6	2,4	2,1	3,3	2,6
Belasting	-0,5	-0,2	0,9	1,2	-0,8
Andere baten en lasten	-0,1	-0,3	-0,2	-0,5	-0,4
Beheerskosten en rentelasten	0,1	0,1	0,1	0,1	-0,1

% verdiende premie netto	2011	2012	2013	2014	2015
Netto resultaat	2	4	7	-1	7
Resultaat technische rekening	-1	1	6	-7	5
Baten	123	136	116	156	119
Verdiende premie netto	100	100	100	100	100
Beleggingsopbrengst technische rekening	24	35	16	53	20
Lasten	124	135	110	163	114
Uitkeringen en geleden schade netto	95	100	98	103	103
Bedrijfskosten netto	12	13	11	12	11
Resultaat niet-technische rekening	3	3	1	6	2

Bron: DNB

Zie voor meer details en achtergronden bij de resultaten de uitgave [Financieel jaarverslag verzekeringsbranche](#) van het Verbond van Verzekeraars.

3.12 Solvabiliteit

Aanwezige en vereiste solvabiliteit (€ mrd) en de verhouding daartussen (%)

	2011	2012	2013	2014	2015
Solvabiliteit (€ mrd)					
Aanwezig	40,4	46,3	45,6	51,7	54,2
Vereist	16,6	17,9	17,6	20,0	20,1
Solvabiliteitsratio (%)	244	259	259	259	269

Bron: DNB

3.13 Toezichtkosten

Kosten van toezicht op alle bedrijven en financiële instellingen (€ mln)

	2000	2005	2010	2014	2015
Toezicht op alle bedrijven					
ACM*				68	58
CBP***			8		
NMa**			49		
NZa***			33		
Financiële instellingen	66	123	195	261	233
AFM	20	35	89	77	84
DNB****	37	88	106	184	149
Betaald door					
Instellingen		86	140	219	231
Overheid		36	55	42	2

Bron: AFM, CBP, DNB, NMa, NZa * opvolger van NMa e.a ** opgegaan in ACM *** 2014 nog niet beschikbaar ****2000: DNB+PVK

3.14 Toezicht AFM

Aantal instellingen onder toezicht van de Autoriteit Financiële Markten

	2011	2012	2013	2014	2015
Onder toezicht staande instellingen	11.200	10.900	10.500	10.200	9.900

Bron: AFM

Schade

4 Schade

4.1 Omzet

Verdeling bruto geboekte premie naar branche en productcluster (€ mrd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal Schade	12,3	12,4	12,1	11,3	11,2
Brand	3,5	3,7	3,7	3,4	3,5
Motor	4,6	4,5	4,4	3,9	3,9
WA	2,4	2,3	2,3	2,1	2,1
Casco	2,2	2,2	2,1	1,8	1,8
Overige	3,4	3,3	3,3	3,2	3,2
Aansprakelijkheid	1,0	1,1	1,1	1,1	1,0
Borgtocht	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Diverse geldelijke verliezen	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
Hulpverlening	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Krediet	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9
Rechtsbijstand	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
Transport	0,9	0,9	0,8	0,7	0,6

Bron: DNB

4.2 Grootste verzekeringsmaatschappijen sector Schade

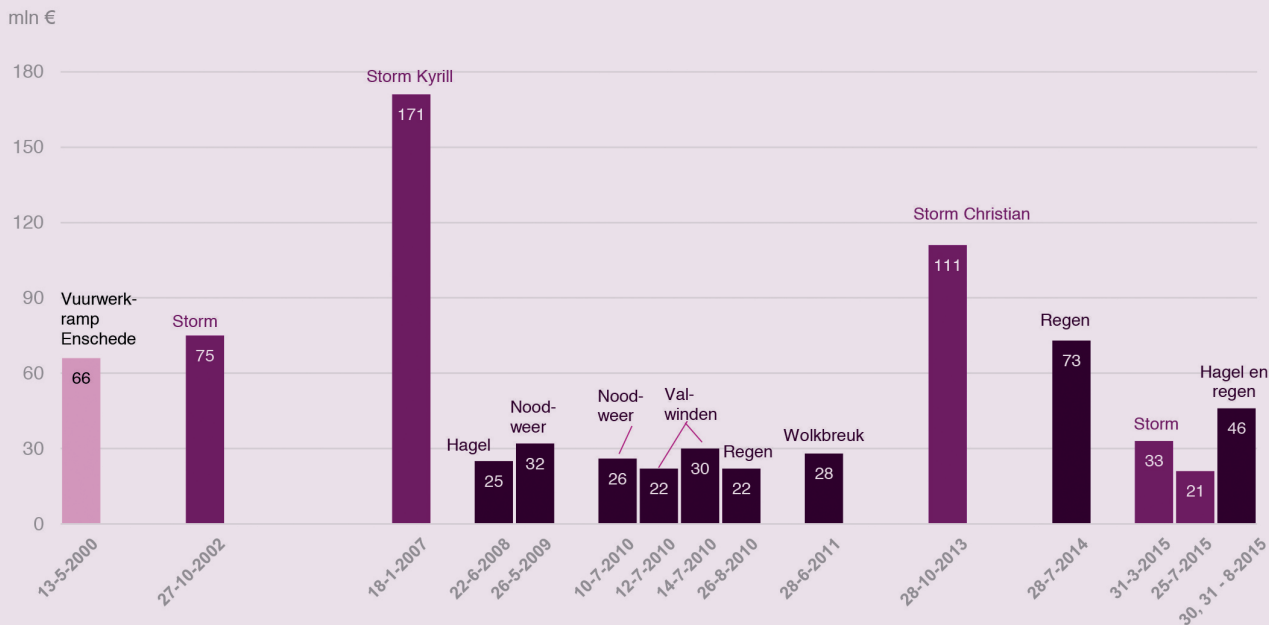
Risicodragers onder toezicht van DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 200 mln in 2015 (€ mln)*

	2011	2012	2013	2014	2015
Achmea Schade	2.384	2.404	2.436	2.464	2.419
Atradius Credit	823	872	894	948	990
Delta Lloyd Schade	980	1.097	912	861	882
a.s.r. Schade	957	968	856	804	823
Nationale-Nederlanden Schade	818	827	808	797	763
Reaal Schade	619	666	635	622	562
Amlin Europe	0	536	530	521	524
Aegon Schade	452	475	487	501	473
Univé Schade	400	403	399	406	402
ABN Amro Schade	243	244	247	253	254
UVM	304	254	229	250	268
HDI-Gerling	296	359	388	278	217
Bovemij	208	211	213	227	232
Noordhollandsche van 1816 Schade	148	163	181	202	224
DAS	209	210	208	205	201

Bron: DNB

* Sector Schade is zonder de zorgbranche Inkomen.

Schade top 15: schadelast door klimaatverandering neemt toe

In deze grafiek is de top 15 van schadedagen aan particuliere woonhuizen weergegeven van 2000 tot en met 2015.

Door klimaatverandering neemt de schadelast op particuliere opstal- en inboedelverzekeringen toe. Meer weten?

Download het [rapport Klimaatverandering & schadelast](#) van het Verbond van Verzekeraars.

4.3 Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Brand

Risicodragers onder toezicht van DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 50 mln in 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Achmea Schade	821	829	856	859	844
Delta Lloyd Schade	362	403	389	375	388
Nationale-Nederlanden Schade	371	368	351	342	339
a.s.r. Schade	336	346	307	286	282
Reaal Schade	216	216	210	211	194
Aegon Schade	170	174	175	192	187
Amlin Europe	0	106	144	141	149
ABN Amro Schade	101	101	104	106	107
Enel	0	116	102	98	105
UVM	68	62	57	66	72
Noordhollandsche van 1816 Schade	42	47	55	64	71
HDI-Gerling	126	143	137	66	59
Goudse Schade	67	61	59	57	58
Hagelunie	63	65	61	60	57
Generali Schade	49	52	55	54	53

Bron: DNB

4.4 Grootste verzekeringsmaatschappijen productcluster Motor casco

Risicodragers onder toezicht van DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 50 mln in 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Achmea Schade	513	501	490	469	453
Delta Lloyd Schade	188	206	176	148	160
a.s.r. Schade	185	184	158	141	151
Univé Schade	147	144	139	141	128
Bovemij	106	110	112	117	121
Nationale-Nederlanden Schade	111	108	108	107	103
Reaal Schade	110	116	110	106	90
Aegon Schade	90	95	94	95	88
UVM	94	76	69	75	78
TVM Zakelijk	0	58	60	61	66
Generali Schade	33	34	35	32	65
Noordhollandsche van 1816 Schade	40	43	42	46	51

Bron: DNB

4.5 Grootste verzekeringsmaatschappijen productcluster Motor WA

Risicodragers onder toezicht van DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 50 mln in 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Achmea Schade	508	509	510	544	526
a.s.r. Schade	259	265	228	217	233
Univé Schade	161	163	159	164	186
Delta Lloyd Schade	175	162	149	156	163
Nationale-Nederlanden Schade	141	155	161	169	141
Reaal Schade	142	150	144	136	123
Aegon Schade	99	105	108	106	102
TVM Zakelijk	0	71	70	74	80
Bovemij	66	66	67	71	74
UVM	85	67	63	67	70
Noordhollandsche van 1816 Schade	41	43	49	53	60

Bron: DNB

4.6 Grootste verzekeringsmaatschappijen productcluster Aansprakelijkheid

Risicodragers onder toezicht van DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 45 mln in 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Achmea Schade	209	216	231	239	236
Nationale-Nederlanden Schade	127	128	122	119	122
Amlin Europe	0	99	93	99	112
a.s.r. Schade	101	98	93	93	91
Delta Lloyd Schade	77	74	72	74	77
Reaal Schade	50	50	48	50	48
HDI-Gerling	76	122	111	85	46

Bron: DNB

4.7 Grootste verzekeringsmaatschappijen productcluster Rechtsbijstand

Risicodragers onder toezicht van DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 20 mln in 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
DAS	209	210	208	205	201
Achmea Schade	181	185	182	183	179
Nationale-Nederlanden Schade	42	41	40	38	39
Univé Schade	38	39	41	41	35
ABN Amro Schade	29	31	32	32	32
a.s.r. Schade	38	37	35	32	31
Delta Lloyd Schade	30	22	23	22	23
Reaal Schade	16	21	21	21	20

Bron: DNB

4.8 Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Transport

Risicodragers onder toezicht van DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 20 mln in 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Amlin Europe	322	239	222	202	161
HDI-Gerling	54	53	99	88	85
Delta Lloyd Schade	139	223	97	81	66
Achmea Schade	37	42	43	45	46
Reaal Schade	74	65	54	54	42
TVM Zakelijk	16	26	35	32	38
Aegon Schade	30	37	45	42	33

Bron: DNB

4.9 Distributie

Aandeel van distributiekanaalen* in de totale omzet van schadeverzekeraars** (%)

	2011	2012	2013	2014	2015
Rechtstreeks	20	21	21	20	20
Via derden	80	79	79	80	80

Bron: Verbond van Verzekeraars

* Internet is geen distributiekanaal, maar een distributiemedium dat wordt gebruikt bij zowel distributie via derden als rechtstreekse distributie.

** Sector Schade is zonder Krediet en Borgtocht en de zorgbranche Inkomen.

4.10 Aantal verzekeraars

Schadeverzekeringsmaatschappijen onder toezicht van DNB en actieve maatschappijen in een schadebranche en schadeproductcluster

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal schadeverzekeraars*	183	167	149	131	123
waarvan actief in de branche/productcluster*					
Brand	90	83	78	70	67
Motor	38	36	36	34	32
Overige					
Aansprakelijkheid	45	42	41	39	36
Borgtocht	8	5	5	6	6
Diverse geldelijke verliezen	23	20	21	18	18
Hulpverlening	11	9	10	10	10
Krediet	5	4	3	3	3
Rechtsbijstand	39	37	36	34	32
Transport	34	33	33	30	27

Bron: DNB

* Schadeverzekeraars onder toezicht van DNB kunnen actief zijn in een of meerdere branches/productclusters binnen de sectoren Schade en Zorg. Actief in een branche of productcluster betekent dat een verzekeringsmaatschappij in dat jaar omzet boekt (bruto geboekte premie directe tekening) in een branche of productcluster.

4.11 Resultaten

Technische rekening sector Schade*, baten en lasten (€ mrd en % verdiende premie netto)

€ mrd	2011	2012	2013	2014	2015
Resultaat technische rekening	0,8	0,6	0,4	0,3	0,0
Baten	11,1	11,0	10,8	9,8	9,7
Verdiende premie netto	10,6	10,5	10,3	9,4	9,4
Beleggingsopbrengst technische rekening	0,4	0,5	0,4	0,3	0,2
Lasten	10,3	10,4	10,4	9,5	9,8
Geleden schade netto	6,8	6,9	6,9	6,3	6,5
Bedrijfskosten netto	3,4	3,5	3,4	3,2	3,2
% verdiende premie netto					
Resultaat technische rekening	7	6	4	3	0
Baten	104	105	105	104	103
Verdiende premie netto	100	100	100	100	100
Beleggingsopbrengst technische rekening	4	4	4	4	2
Lasten	97	99	101	101	103
Geleden schade netto	64	65	67	67	69
Bedrijfskosten netto	32	33	33	34	34

Bron: DNB

* Sector Schade is zonder de zorgbranche Inkomen.

Zie voor meer details binnen de sector Schade en achtergronden bij de resultaten de uitgave [Financieel jaarverslag verzekeringsbranche](#) van het Verbond van Verzekeraars.

4.12 Polissen

Particuliere schadeverzekeringen, exclusief volmachttekening (aantal per einde jaar, mln)

	2010	2011	2012	2013	2014
Brand					
Inboedel	6,0	5,9	5,9	6,0	6,0
Opstal	3,6	3,6	3,8	3,7	3,6
Motor					
Motorfiets	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Personenauto	6,6	6,6	6,7	6,4	6,1
Overige					
Aansprakelijkheid particulieren	5,3	5,7	5,9	5,9	5,9
Gezinsrechtsbijstand	2,5	2,4	2,5	2,5	2,5
Reis doorlopend	2,6	2,6	2,9	2,9	2,9

Bron: Verbond van Verzekeraars

4.13 Premie per polis

Gemiddelde premie per polis van particuliere schadeverzekeringen, exclusief volmachttekening (€)

	2010	2011	2012	2013	2014
Brand					
Inboedel	125	120	121	122	119
Opstal	207	212	211	217	220
Motor					
Motorfiets	109	111	106	102	99
Personenauto	403	400	382	375	370
Overige					
Aansprakelijkheid particulieren	40	40	41	42	42
Gezinsrechtsbijstand	140	143	144	146	143
Reis doorlopend	74	72	73	73	75

Bron: [Verbond van Verzekeraars](#)

4.14 Schade: frequentie en gemiddelde omvang

Schadefrequentie (% , oftewel aantal schaden per 100 polissen) en gemiddelde omvang van een schade (€) van particuliere schadeverzekeringen, exclusief volmachttekening

Schadefrequentie (%)	2011	2012	2013	2014	2015
Brand					
Inboedel	6	7	9	8	8
Opstal	10	10	12	11	10
Motor					
Personenauto casco	16	14	13	14	15
Personenauto WA	5	4	4	4	4
Gemiddelde schadeomvang (€)					
Brand					
Inboedel	1.265	1.170	1.010	1.015	895
Opstal	1.525	1.490	1.415	1.510	1.420
Motor					
Personenauto casco	970	890	900	965	989
Personenauto WA	2.310	2.525	2.655	2.995	3.219

Bron: [Verbond van Verzekeraars](#)

23 juni 2016, hagel leidt tot recordschade Nederland

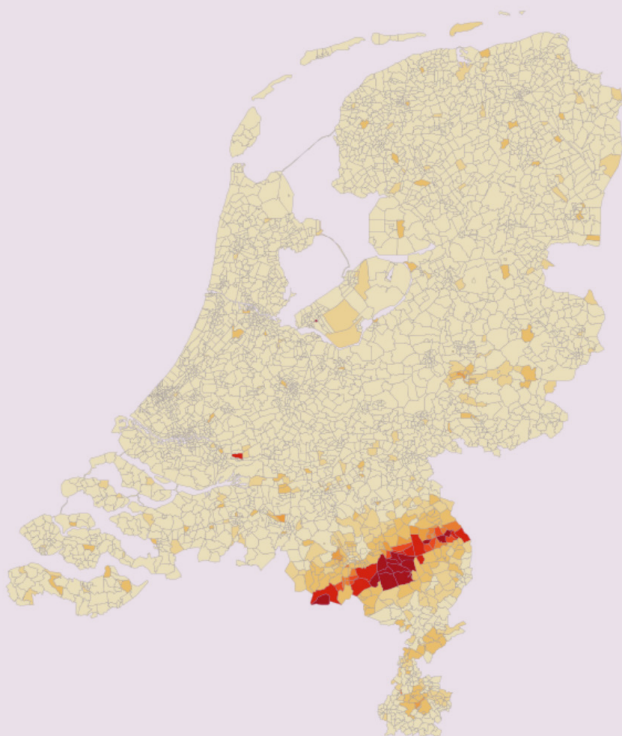
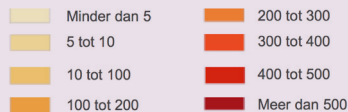
Regionale hagelbui leidt tot recordschade in Nederland

Volgens de database van Stichting Centraal Informatie Systeem (CIS) kregen verzekeraars op 23 juni 2016 ruim 100.000 schade-meldingen te verwerken, ruim tien keer zoveel als op een gewone dag. De verzekerde schade bedroeg zeker 500 miljoen. Hiervan was 325 miljoen particuliere schade (personenauto's, caravans, woonhuizen) en 175 miljoen zakelijke schade, vooral in de agrarische hoek.

De hiernaast getoonde kaart geeft de schademeldingen uit de database van Stichting (CIS) weer van 2016 van januari tot en met augustus, uitgedrukt in het aantal claims per 1000 huishoudens. We zien hier de enorme impact van de hagelbui van 23 juni in Noord-Brabant en Limburg. De kaart geeft duidelijk het regionale karakter van de recordschade weer.

Bron: *Verbond van Verzekeraars*

Aantal claims per 1.000 huishoudens

4.15 Claims en uitkeringen bij onverzekerde schade door motorrijtuigen

Nieuwe en toegewezen claims (aantal) en uitgekeerde bedragen (€ dzd) door het Waarborgfonds Motorverkeer

	2011	2012	2013	2014	2015
In behandeling genomen nieuwe claims (aantal)	53.541	47.855	46.949	45.174	44.316
Door diefstal verkregen motorrijtuigen	375	360	389	301	231
Gemoedsbezwaarden	105	85	87	94	105
Insolvente verzekeringsmaatschappij	59	0	0	0	0
Niet-verzekerde motorrijtuigen	1.963	1.597	1.448	1.544	1.313
Onbekend gebleven motorrijtuigen	51.039	45.813	45.025	43.235	42.667
Toegewezen claims (aantal)	42.156	37.704	37.011	32.531	*
Uitgekeerde bedragen (€ dzd)	68.033	58.998	57.993	51.271	60.649
Door diefstal verkregen motorrijtuigen	2.151	1.846	1.622	1.417	1.919
Gemoedsbezwaarden	707	194	136	187	843
Insolvente verzekeringsmaatschappij	2.617	1.169	236	1.004	1.377
Niet-verzekerde motorrijtuigen	7.842	6.874	7.820	7.059	6.607
Onbekend gebleven motorrijtuigen	54.716	48.915	48.179	41.604	49.903

Bron: Waarborgfonds Motorverkeer

* Niet beschikbaar

4.16 (On)roerende goederen

Woningen en (motor)voertuigen, stand einde jaar (aantal, dzd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Woningen*	7.266	7.449	7.535	7.588	7641
Totaal voertuigen	10.656	10.704	10.707	10.758	12.059
Waarvan motorvoertuigen	9.572	9.612	9.610	9.651	9.786
Bedrijfsvoertuigen	2.150	2.136	2.120	2.126	2.155
Aanhangwagens en opleggers	1.085	1.092	1.097	1.107	1.122
Bedrijfsmotorvoertuigen	1.066	1.043	1.024	1.020	1.033
Waarvan bestelauto's	850	832	815	815	828
Personenauto's	7.859	7.916	7.932	7.979	8.101
Waarvan in het bezit van natuurlijke personen	6.989	7.043	7.063	7.106	7.187
Motorfietsen	647	653	654	652	653

Bron: CBS

* Nieuwe reeks vanaf 2012.

4.17 Motorvoertuigdiefstal

Geregistreerde diefstallen van motorvoertuigen (aantal)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	34.033	32.986	32.053	30.681	29.218
Brom- en snorfietsen	16.869	16.183	14.487	14.693	14.504
Personenvoertuigen	11.658	11.396	11.761	10.712	10.091
Bedrijfsvoertuigen licht	2.188	2.180	2.501	2.224	1.767
Motorfietsen	1.996	1.807	1.963	1.753	1.845
Aanhangers en opleggers	1.155	1.173	1.153	1.040	901
Bedrijfsvoertuigen zwaar	167	247	188	159	110

Bron: AVc

4.18 Misdrijven

Ingeschreven rechtbankstrafzaken (aantal, dzd)

	2010	2011	2012	2013	2014*
Totaal misdrijven	213	233	227	211	212
Vermogensmisdrijven	65	74	73	73	72
Gewelds- en seksuele misdrijven	42	46	47	44	45
Verkeersmisdrijven	40	42	37	29	29
Vernielingen, misdrijven tegen de openbare orde of gezag	26	27	26	23	23
Drugsmisdrijven	13	16	17	16	18
Misdrijven (overig)	27	27	27	25	26

Bron: CBS

* Voorlopige cijfers.

4.19 Verkeersslachtoffers

Verkeersdoden en ernstig verkeersgewonden (aantal)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal verkeersdoden	661	650	570	570	621
< 15 jaar	19	25	9	19	18
15 - 20 jaar	45	29	41	43	44
20 - 30 jaar	99	106	103	83	87
30 - 40 jaar	58	64	38	42	54
40 - 50 jaar	73	77	56	58	55
50 - 60 jaar	67	70	68	57	73
60 - 70 jaar	74	77	55	59	78
70 - 80 jaar	100	107	99	106	93
> 80 jaar	126	95	101	103	119
Mannen	477	479	419	411	458
Vrouwen	184	171	151	159	163
Personenauto	231	232	193	187	224
Fiets	200	200	184	185	185
Bromfiets, snorfiets	45	50	53	47	45
Voetganger	74	68	56	49	57
Motorfiets	52	54	29	55	47

	2011	2012	2013	2014	2015
Gemotoriseerde invalidevoertuigen	29	23	32	27	41
Bestelauto, vrachtwagen	22	19	22	15	19
Overige deelname	7	3	1	3	2
Onbekende deelname	1	1	0	2	1
Totaal ernstig verkeersgewonden	19.700	19.500	18.800	20.700	*

Bron: CBS, SWOV

* Nog niet beschikbaar.

Schadelast grote branden in 2015 voor het eerst boven de 700 miljoen euro

De schadelast bij Brand door grote schade is in 2015 sterk toegenomen. In totaal 130 branden met een geraamde schade van minimaal € 1 mln zorgen voor het hoogste schadebedrag sinds de start van de registratie van deze branden, namelijk € 707 mln. Alleen 2013 had een hoger aantal miljoenenbranden (148). Het totale schadebedrag wordt sterk beïnvloed door drie grote branden. Bijna 50% van de grote branden heeft schadelast tussen de een en twee miljoen euro. Brand veroorzaakt veel schade, ongemak en leed. Verzekeraars werken daarom samen met andere partijen op het gebied van brandpreventie. Dit jaar brengt het Verbond van Verzekeraars samen met Brandweer Nederland de Risicomonitor Woningbranden uit. Veel brand wordt veroorzaakt door storm en neerslag. Maar er ontstaan ook veel branden met huishoudelijke apparatuur, in de keuken en door stoken. De brandweer geeft hierbij tips over wat consumenten zelf kunnen doen om schade te voorkomen.

Bron: NIVRE

Leven

5 Leven

5.1 Aantal verzekeraars

Levensverzekeringsmaatschappijen onder toezicht van DNB en actieve maatschappijen in een branche of productcluster (aantal)

	2011	2012	2013	2014	2015
Levensverzekeraars	44	43	40	39	39
waarvan actief in de branche/productcluster*					
Collectief					
Beleggingsverzekeringen	11	11	12	12	12
Verzekeringen in geld	19	19	18	18	18
Individueel					
Beleggingsverzekeringen	27	25	25	25	23
Verzekeringen in geld	40	37	35	35	32
Spaarkassen	4	4	4	4	4

Bron: DNB

* Actief in een branche of productcluster betekent dat een verzekeringsmaatschappij in dat jaar omzet boekt (bruto geboekte premie) in een branche of productcluster.

5.2 Distributie

Aandeel van distributiekanaal* in de totale omzet van levensverzekeraars (%)

	2010	2011	2012	2013	2014
Rechtstreeks	25	23	26	30	34
Via derden	75	77	74	70	66

Bron: [Verbond van Verzekeraars](#)

* Internet is geen distributiekanaal, maar een distributiemedium dat wordt gebruikt bij zowel distributie via derden als rechtstreekse distributie.

5.3 Omzet

Verdeling bruto geboekte premie (€ mrd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal Leven	21,9	19,0	18,3	17,5	14,7
Ineens	9,1	6,2	6,1	6,3	4,4
Periodiek	12,8	12,8	12,2	11,2	10,2

Bron: [DNB](#)

5.4 Balans

Balans van levensverzekeraars (€ mrd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	363	391	371	437	411
Activa					
Beleggingen	336	363	349	409	385
Overige activa	28	28	22	28	26
Passiva					
Technische voorzieningen	289	306	299	342	335
Overige passiva	74	85	72	95	76

Bron: DNB

5.5 Beleggingen

Beleggingen van levensverzekeraars (€ mrd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	336	363	349	409	385
Obligaties	144	157	149	179	176
Aandelen	76	83	78	81	79
Overige beleggingen	116	123	122	149	131

Bron: DNB

5.6 Resultaten

Technische en niet-technische rekening sector Leven, baten en lasten (€ mrd en % verdiende premie netto)

€ mrd	2011	2012	2013	2014	2015
Netto resultaat	-0,5	0,4	2,2	-3,0	3,5
Resultaat technische rekening	-2,2	-1,1	2,1	-6,2	3,0
Baten	35,7	42,1	27,8	53,6	26,6
Verdiende premie netto	20,1	18,0	17,4	15,8	13,8
Beleggingsopbrengst technische rekening	16,3	23,7	10,5	35,1	13,0
Overige technische baten/lasten netto	-0,7	0,4	-0,1	2,7	-0,3
Lasten	37,9	43,2	25,7	59,8	23,6
Uitkeringen netto	23,1	24,2	22,7	24,3	21,5
Bedrijfskosten netto	2,8	2,8	2,3	2,5	2,1
Beheerskosten en rentelasten	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1
Winstdeling en kortingen	2,8	3,4	0,6	8,3	2,1
Mutatie technische voorzieningen netto	8,1	11,7	-0,8	23,5	-3,1
Resultaat niet-technische rekening	1,8	1,4	0,1	3,2	0,6
Beleggingsopbrengst niet-technische rekening	1,0	1,2	0,8	2,0	1,6
Belasting	0,7	0,3	-0,7	1,4	-0,6

% verdiende premie netto	2011	2012	2013	2014	2015
Netto resultaat	-2	2	13	-20	25
Resultaat technische rekening	-11	-6	12	-39	22
Baten	178	233	160	339	193
Verdiende premie netto	100	100	100	100	100
Belegingsopbrengst technische rekening	81	131	60	222	94
Lasten	189	239	148	378	171
Uitkeringen netto	115	134	130	154	156
Bedrijfskosten netto	14	16	13	16	15
Resultaat niet-technische rekening	9	8	1	20	4

Bron: DNB

Zie voor meer details binnen de sector Leven en achtergronden bij de resultaten de uitgave [Financieel jaarverslag verzekeringsbranche](#) van het Verbond van Verzekeraars.

5.7 Rendementmaatstaven

Het rendement dat levensverzekeraars kunnen gebruiken om de winstdeling of rentekorting voor polishouders te berekenen, jaargemiddelde (%)

Rendementmaatstaf	2011	2012	2013	2014	2015
S	3,61	2,61	2,64	2,43	1,11
T	3,18	2,38	2,30	2,07	1,00
U	2,76	1,71	1,50	1,33	0,47

Bron: [Verbond van Verzekeraars](#)

5.8 Solvabiliteit

Aanwezig en vereiste solvabiliteit (€ mrd) van levensverzekeraars en de verhouding daartussen (%)

	2011	2012	2013	2014	2015
Solvabiliteit (€ mrd)					
Aanwezig	24,5	28,5	26,4	29,2	30,6
Vereist	10,3	10,8	10,5	11,9	11,8
Solvabiliteitsratio (%)	239	263	251	246	258

Bron: DNB

5.9 Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Collectief

Risicodragers onder toezicht DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 600 mln in 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Aegon Leven	1.848	1.981	2.612	3.164	1.538
Nationale-Nederlanden Leven	1.874	1.621	1.494	1.526	1.497
Delta Lloyd Leven	1.915	1.213	1.626	1.264	1.124
a.s.r. Leven	551	728	696	626	955
SRLev	1.160	1.185	1.070	1.034	806
Achmea Leven	844	852	824	930	676

Bron: DNB

5.10 Aantal verzekeraars branche Collectief

Aantal actieve maatschappijen in branche Collectief (aantal)

	2011	2012	2013	2014	2015
Collectief					
Beleggingsverzekeringen	11	11	12	12	12
Verzekeringen in geld	19	19	18	18	18

Bron: DNB

* Actief in een branche betekent dat een verzekeringsmaatschappij in dat jaar omzet boekt (bruto geboekte premie) in een branche

5.11 Collectieve pensioenen: marktaandeel verzekeraars

Rechtstreekse regelingen van verzekeraars, aantal deelnemers per einde jaar

	2010	2011	2012	2013	2014
Aantal actieve deelnemers (mln)	1,15	1,17	1,17	1,12	1,04
Marktaandeel (%)	16	17	17	17	16
Bruto geboekte premie (€ mrd)	7,1	8,7	7,3	8,2	7,8
Marktaandeel (%)	20	22	18	19	19

Bron: DNB, Verbond van Verzekeraars

5.12 Collectieve pensioenverzekeringen: aandeel deelnemers per soort overeenkomst

Verdeling (%) aantal actieve deelnemers bij lopende rechtstreekse regelingen van verzekeraars per begin jaar

	1995	2002	2009	2013	2014
Premieovereenkomst	4	26	36	45	49
Uitkeringsovereenkomst	92	65	62	53	49
Overig	4	9	2	2	2

Bron: DNB

5.13 Omzet branche Collectief

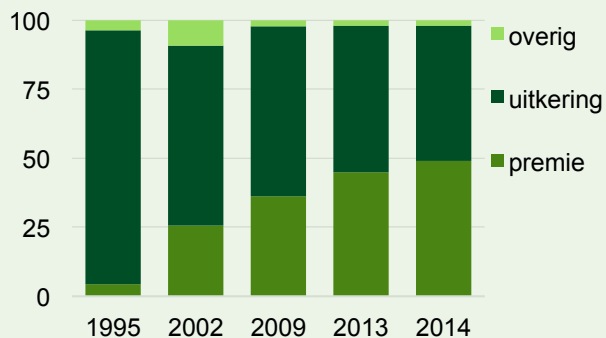
Verdeling bruto geboekte premie (€ mrd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Collectief	8,9	7,9	8,6	8,7	6,8
Beleggingsverzekeringen	4,7	4,2	3,8	3,6	3,0
Verzekeringen in geld	4,1	3,7	4,8	5,2	3,8

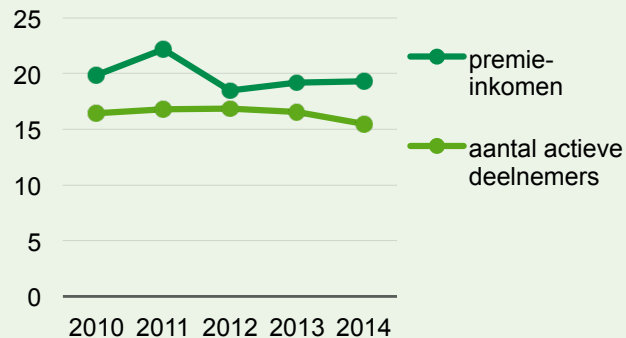
Bron: DNB

Collectieve pensioenverzekeringen

verdeling aantal actieve deelnemers per soort overeenkomst, %

marktaandeel rechtstreekse regelingen (%)

Bron: *Verbond van Verzekeraars*

5.14 Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Individueel

Risicodragers onder toezicht DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 100 mln in 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Nationale-Nederlanden Leven	2.395	1.994	1.752	1.562	1.367
Achmea Leven	1.770	1.581	1.460	1.299	1.172
SRLev	1.668	1.421	1.321	1.298	1.116
a.s.r. Leven	1.617	1.161	980	916	833
Aegon Leven	1.011	847	774	713	651
Delta Lloyd Leven	928	883	605	441	551
Dela Natura en Leven	0	0	345	340	334
ABN Amro Leven	463	379	349	315	293
Allianz Leven	305	273	276	250	251
Legal & General	223	211	233	244	208
Monuta	120	127	133	140	151
Loyalis Leven	275	256	162	139	123
Onderlinge 's-Gravenhage	157	155	141	127	118

Bron: DNB

5.15 Aantal verzekeraars branche Individueel

Aantal actieve maatschappijen in branche Individueel

	2011	2012	2013	2014	2015
Individueel					
Beleggingsverzekeringen	27	25	25	25	23
Verzekeringen in geld	40	37	35	35	32

Bron: DNB

* Actief in een branche betekent dat een verzekeringsmaatschappij in dat jaar omzet boekt (bruto geboekte premie) in een branche.

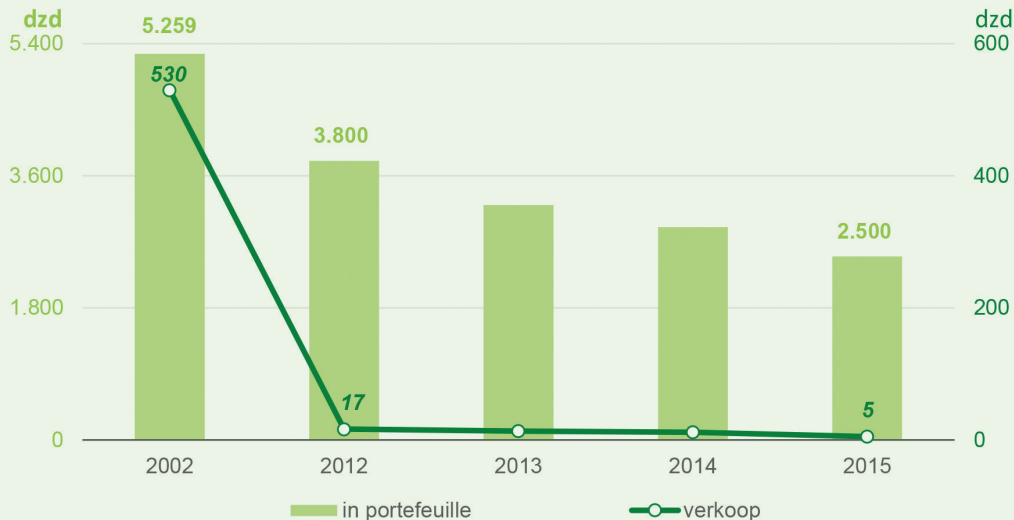
5.16 Verkoop individueel

Verkoop van nieuwe individuele levensverzekeringen

	1993	1999	2013	2014	2015
Polissen (aantal, dzd)					
Beleggingsverzekeringen	105	888	14	12	5
Verzekeringen in geld	857	917	431	413	440
Periodieke premie (€ mln)					
Beleggingsverzekeringen	72	979	41	31	17
Verzekeringen in geld	451	390	144	127	137

Bron: CBS, Verbond van Verzekeraars

Aantal 'actieve' individuele beleggingsverzekeringen loopt fors terug

Het aantal 'actieve' beleggingsverzekeringen loopt al een aantal jaren fors terug. Waren er in 2002 nog 5,2 miljoen verzekeringen, vorig jaar was dit aantal meer dan gehalveerd tot 2,5 miljoen. De portefeuille krimpt als gevolg van expiratie (einde contractduur), stopzetting, uitkering bij overlijden of omzetting naar en ander product. Door slechte beursjaren, de discussie over hoge kosten en de introductie van banksparen zijn beleggingsverzekeringen uit de gratie geraakt. De verkoop van nieuwe verzekeringen daalde van 530.000 in 2002 naar nog maar enkele duizenden in 2015. Na productvernieuwing, goede beursresultaten en de lage rente op spaarproducten stabiliseert de verkoop zich op dit niveau.

Bron: *Verbond van Verzekeraars*

5.17 Omzet branche Individueel

Verdeling bruto geboekte premie (€ mrd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Individueel	13,0	11,1	9,7	8,7	7,9
Beleggingsverzekeringen	4,3	3,7	3,3	3,0	2,6
Verzekeringen in geld*	8,7	7,4	6,4	5,8	5,3

Bron: DNB

* Inclusief Spaarkas.

5.18 Penetratiegraad hypotheekvormen naar hypotheekvorm of hypotheekcomponent

Aandeel* van hypotheekvormen (tot en met 2008) of hypotheekcomponenten (vanaf 2010) op het totaal van alle huishoudens met een hypotheek (%)

	2006	2008	2010	2012	2014
Lineaire hypotheek	4,0	3,0	2,8	3,1	2,7
Annuïteitenhypotheek	6,7	5,2	6,7	6,3	9,4
Levenhypotheek	10,0	10,0	8,6	8,4	5,1
Spaarhypotheek	26,3	24,0	32,2	30,8	32,6
Beleggingshypotheek	10,3	11,2	10,5	8,9	7,1
Effectenhypotheek	0,6	0,5	0,5	0,6	0,5
Aflossingsvrije hypotheek	50,5	53,4	74,7	75,1	75,9
Andere hypotheekvorm	3,8	6,1	6,0	8,3	10,9

Bron: GfK

* Het totaal van penetratiegraden naar hypotheekvormen is groter dan 100% omdat een huishouden meerdere hypotheekvormen kan hebben. Vanaf 2010 telt GfK niet meer per hypotheekvorm, maar per hypotheekcomponent; één hypotheek kan meerdere componenten hebben, bijvoorbeeld 60% aflossingsvrij en 40% bankspaarhypotheek.

5.19 Penetratiegraad hypotheek naar inkomen

Aandeel van het totaal aantal huishoudens in een inkomenscategorie dat hypotheekgever is (%)

netto gezinsinkomen per maand (€)	2006	2008	2010	2012	2014
Totaal	51,5	53,1	55,2	54,5	54,8
1.000 of minder	11,9	8,9	9,4	18,2	22,7
1.000 - 1.500	24,0	17,9	22,4	25,2	26
1.500 - 2.000	38,3	46,4	41,5	42,0	44,4
2.000 - 2.500	57,3	55,4	56,9	54,5	59,9
2.500 - 3.000	68,6	72,5	72,1	67,9	66,6
3.000 of meer	79,0	80,3	79,8	78,3	78,1

Bron: GfK

5.20 Natura-uitvaart: grootste verzekeringsmaatschappijen

Risicodragers onder toezicht van DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 1 mln in 2014 of 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Yarden	69	71	66	64	64
Northwest	4	6	7	7	*
Twenthe	5	5	5	5	6
Algemeen Belang	3	3	4	4	4
P.C. Hooft	2	2	2	2	2
DLE Emmen	2	2	2	2	*
Gelderse	1	1	1	1	*
Draagt Elkaners Lasten Urk	1	1	1	1	*

Bron: DNB * niet bekend

5.21 Natura-uitvaart: aantal

Verzekeringsmaatschappijen onder toezicht van DNB en actieve maatschappijen

	2011	2012	2013	2014	2015
Natura-uitvaartverzekeraars (met zetel in Nederland)	29	28	28	26	26
Waarvan actief*	28	28	28	26	26

Bron: DNB

* Actief betekent dat een verzekeringsmaatschappij in dat jaar omzet boekt (bruto geboekte premie).

5.22 Natura-uitvaart: omzet

Bruto geboekte premie (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Natura-uitvaart	110	117	115	93	99

Bron: DNB

5.23 **Natura-uitvaart: balans**

Bedragen per jaarrultimo (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	1.192	1.271	1.319	1.499	1.534
Activa					
Beleggingen	956	1.039	1.087	1.194	1.207
Overige activa	236	232	232	305	327
Passiva					
Technische voorzieningen	1.066	1.116	1.161	1.225	1.210
Overige passiva	126	155	158	274	324

Bron: DNB

5.24 **Natura-uitvaart: beleggingen**

Actuele waarde per jaarrultimo (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	956	1.037	1.087	1.193	1.206
Aandelen	217	189	166	174	129
Obligaties	585	678	744	822	854
Overige beleggingen	154	170	177	197	223

Bron: DNB

5.25 **Natura-uitvaart: resultaat**

Technische en niet-technische rekening, baten en lasten (€ mln en % verdiende premie netto)

€ mln	2011	2012	2013	2014	2015
Netto resultaat	-12	10	2	18	25
Resultaat technische rekening	-26	9	-1	17	18
Baten	117	152	143	96	151
Verdiende premie netto	95	100	98	93	79
Beleggingsopbrengst technische rekening	21	44	40	61	46
Overige technische baten/lasten netto	1	8	5	-58	26
Lasten	143	143	144	79	133
Bedrijfskosten netto	49	48	60	48	31
Uitkeringen netto	42	45	51	41	40
Mutatie technische voorzieningen netto	50	48	31	-12	61
Beheerskosten en rentelasten	2	2	2	2	1
Resultaat niet-technische rekening	14	1	3	1	7
Beleggingsopbrengst niet-technische rekening	5	3	3	5	9
Belasting	9	-2	0	-4	-2

% verdiende premie netto	2011	2012	2013	2014	2015
Netto resultaat	-13	10	2	19	32
Resultaat technische rekening	-27	9	-1	18	23
	123	152	146	103	191
Verdiende premie netto	100	100	100	100	100
Beleggingsopbrengst technische rekening	22	44	41	66	58
Lasten	151	143	147	85	168
Bedrijfskosten netto	52	48	61	52	39
Uitkeringen netto	44	45	52	44	51
Mutatie technische voorzieningen netto	53	48	32	-13	77
Resultaat niet-technische rekening	15	1	3	1	0

Bron: DNB

5.26 **Natura-uitvaart: solvabiliteit**

Aanwezige en vereiste solvabiliteit (€ mln) en de verhouding daartussen (%)

	2011	2012	2013	2014	2015
Solvabiliteit (€ mln)					
Aanwezig	177	249	238	264	233
Vereist	53	55	57	60	58
Solvabiliteitsratio (%)	334	453	418	440	402

Bron: DNB

Inkomen

6 Inkomen

6.1 Omzet

Verdeling bruto geboekte premie naar branche en productcluster (€ mrd)

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal Zorg	44,5	43,8	45,1	45,0	46,5
Inkomen	4,0	3,9	3,7	3,6	3,5
Ziektekosten	40,5	39,9	41,4	41,5	43,0
Basis	35,9	35,2	36,9	37,2	38,7
Aanvullend	4,5	4,7	4,4	4,3	4,3

Bron: DNB

6.2 Aantal verzekeraars

Schadeverzekeringsmaatschappijen onder toezicht van DNB en actieve maatschappijen in een zorgbranche en zorgproductcluster

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal schadeverzekeraars	183	167	149	131	123
waarvan actief in de branche/productcluster*					
Inkomen	52	47	47	44	40
Ziektekosten					
Basis	28	29	27	27	25
Aanvullend	21	21	20	21	21

Bron: DNB

* Schadeverzekeraars onder toezicht van DNB kunnen actief zijn in een of meerdere branches/productclusters binnen de sectoren Schade en Zorg. Actief in een branche of productcluster betekent dat een verzekeringsmaatschappij in dat jaar omzet boekt (bruto geboekte premie directe tekening) in een branche of productcluster.

6.3 Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Inkomen

Risicodragers onder toezicht van DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 100 mln in 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Achmea Schade	746	712	687	664	687
Amersfoortse Schade	611	563	583	607	569
Nationale-Nederlanden Schade	530	547	498	490	489
Aegon Schade	216	220	243	233	234
Goudse Schade	283	293	252	220	214
Movir	196	196	202	208	210
Delta Lloyd Schade	250	234	239	213	208
a.s.r. Schade	256	232	210	191	181
Loyalis Schade	106	110	113	126	137
Reaal Schade	142	130	131	125	116

Bron: DNB

6.4 Resultaten branche Inkomen

Technische rekening branche Inkomen, baten en lasten (€ mrd. en % verdiende premie netto)

€ mrd	2011	2012	2013	2014	2015
Resultaat technische rekening	0,2	-0,3	0,2	0,3	0,4
Baten	4,1	4,3	4,1	4,0	3,8
Verdiende premie netto	3,7	3,7	3,6	3,5	3,5
Beleggingsopbrengst technische rekening	0,3	0,5	0,3	0,5	0,3
Lasten	3,9	4,5	3,9	3,7	3,4
Geleden schade netto	3,0	3,5	3,0	2,8	2,4
Bedrijfskosten netto	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8
% verdiende premie netto					
Resultaat technische rekening	5	-7	5	8	12
Baten	112	116	114	115	110
Verdiende premie netto	100	100	100	100	100
Beleggingsopbrengst technische rekening	9	12	9	15	9
Lasten	107	123	108	107	98
Geleden schade netto	81	96	82	80	63
Bedrijfskosten netto	25	26	25	26	24

Bron: DNB

Zie voor meer details binnen de branche Inkomen en achtergronden bij de resultaten de uitgave [Financieel jaarverslag verzekeringsbranche](#) van het Verbond van Verzekeraars.

6.5 Aandeel eigenrisicodragers WGA-vast (op basis van de loonsom) %

	2014	2015
Totaal	46	43
Klein bedrijf	30	26
Middelgroot bedrijf	35	31
Groot bedrijf	52	50

Bron: UWV

6.6 Grootste verzekeringsmaatschappijen branche Ziektekosten

Risicodragers onder toezicht van DNB met een omzet (bruto geboekte premie) van meer dan € 1 mrd in 2015 (€ mln)

	2011	2012	2013	2014	2015
Zilveren Kruis Achmea Zorg	5.667	5.537	5.793	5.733	8.889
CZ Zorg	5.643	5.594	5.877	5.859	6.191
VGZ	5.513	5.205	5.782	5.738	5.839
Menzis Zorg	4.041	4.171	4.100	4.206	4.393
Univé Zorg	1.840	1.824	1.906	1.896	1.945
IZA	1.522	1.507	1.568	1.550	1.591
De Friesland Zorg	1.033	1.079	1.107	1.139	1.287
Zorg en Zekerheid Zorg	1.038	979	1.056	1.021	1.104
Ohra Ziektekosten	1.001	948	1.001	1.033	1.077
IZZ	1.032	978	1.015	1.003	1.002

Bron: DNB

6.7 Resultaten branche Ziektekosten

Technische rekening branche Ziektekosten, baten en lasten (€ mrd en % verdiende premie netto)

€ mrd	2011	2012	2013	2014	2015
Resultaat technische rekening	0,5	1,2	1,4	0,9	0,5
Baten	37,5	38,6	40,1	40,5	42,7
Verdiende premie netto	37,3	38,4	39,9	40,3	42,6
Beleggingsopbrengst technische rekening	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
Lasten	37,1	37,4	38,7	39,6	42,3
Geleden schade netto	35,5	35,7	37,1	37,9	40,6
Bedrijfskosten netto	1,6	1,6	1,6	1,7	1,6
% verdiende premie netto					
Resultaat technische rekening	1	3	4	2	1
Baten	101	101	101	101	100
Verdiende premie netto	100	100	100	100	100
Beleggingsopbrengst technische rekening	0	0	0	0	0
Lasten	100	98	97	98	99
Geleden schade netto	95	93	93	94	95
Bedrijfskosten netto	4	4	4	4	4

Bron: DNB

Kerncijfers Nederland

7 Kerncijfers Nederland

7.1 Bruto binnenlands product (bbp)

Componenten bbp, bruto toegevoegde waarde (basisprijzen) per sector, € mrd

	2011	2012	2013	2014*	2015*
Bruto binnenlands product	643	645	650	663	677
Bruto toegevoegde waarde basisprijzen	580	584	587	597	608
Goederenproducenten	139	140	140	133	133
Landbouw, bosbouw en visserij	10	10	11	11	11
Delfstoffenwinning	19	21	22	17	13
Industrie	70	69	67	68	71
Energievoorziening	7	7	7	6	6
Waterbedrijven en afvalbeheer	4	4	4	4	4
Bouwnijverheid	30	28	26	27	28
Commerciële dienstenproducenten	299	301	300	317	327
Handel	77	78	77	82	84
Vervoer en opslag	27	28	29	30	32
Horeca	9	9	9	10	11
Informatie en communicatie	28	28	27	28	29
Financiële dienstverlening	46	50	49	49	45
Verhuur en handel van onroerend goed	33	29	31	35	36
Specialistische zakelijke diensten	46	46	45	47	49
Verhuur en overige zakelijke diensten	32	33	33	36	40

	2011	2012	2013*	2014*	2015*
Niet-commerciële dienstenproducenten	141	144	146	147	148
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	43	44	45	45	45
Onderwijs	30	30	30	31	31
Gezondheids- en welzijnszorg	52	54	56	57	56
Cultuur, recreatie, overige diensten	15	15	15	16	16
Vershil toegerekende en afgedragen BTW	2	1	2	2	2
Productgebonden belastingen en subsidies	61	60	62	64	67
Productgebonden belastingen	65	63	66	67	70
Productgebonden subsidies	3	3	3	3	3

Bron: CBS

* Voorlopige cijfers

7.2 Beroepsbevolking

Personen naar arbeidsrelatie, dzd

	2010	2011	2012	2013	2014
Beroepsbevolking	7.817	7.811	7.894	7.939	7.870
Werkzaam	7.392	7.392	7.387	7.283	7.215
Werknemers	6.341	6.315	6.292	6.161	6.063
Vast	5.237	5.195	5.115	4.946	4.820
Flexibel	1.104	1.120	1.177	1.215	1.243
Zelfstandigen	1.152	1.077	1.095	1.123	1.152
Werkloos	426	419	507	656	656
Niet-beroepsbevolking	3.200	3.183	3.098	3.074	3.110

Bron: CBS

7.3 Werkgelegenheid

Arbeidsjaren (fte's) naar sector, dzd

	2011	2012	2013	2014*	2015*
Totaal	7.098	7.054	6.998	6.953	7.018
Goederenproductie	1.450	1.426	1.388	1.368	1.366
Commerciële dienstverlening	3.396	3.384	3.349	3.370	3.451
Financiële dienstverlening	235	233	228	220	213
Bankwezen	125	125	122	115	110
Verzekeraars en pensioenfondsen	58	57	57	55	53
Overige financiële dienstverlening	51	51	50	50	40
Niet-commerciële dienstverlening	2.251	2.243	2.235	2.215	2.201

Bron: CBS

* Voorlopige cijfers.

7.4 Lonen

Ontwikkeling cao-lonen inclusief bijzondere beloningen, index 2010 = 100

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	101	103	104	105	106
Landbouw, bosbouw en visserij	102	103	104	106	107
Industrie	101	103	105	107	108
Energievoorziening	101	103	105	105	106
Waterbedrijven en afvalbeheer	102	104	106	107	110
Bouwnijverheid	101	103	105	105	106
Handel	101	103	104	105	105
Vervoer en opslag	102	103	105	106	108
Horeca	101	102	104	104	106
Informatie en communicatie	102	103	103	105	107
Financiële dienstverlening	101	103	104	105	106
Bankwezen	101	103	104	106	106
Verzekeraars en pensioenfondsen	101	103	105	105	106
Verhuur en handel van onroerend goed	102	103	104	103	106
Specialistische zakelijke dienstverlening	101	103	103	104	106
Verhuur en overige zakelijke diensten	102	103	105	106	107
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	100	101	101	101	104
Onderwijs	100	101	101	102	104
Gezondheids- en welzijnzorg	101	103	104	106	107
Cultuur, sport en recreatie	101	102	103	104	106
Overige dienstverlening	102	103	105	106	107

Bron: CBS

7.5 Inflatie

Ontwikkeling consumentenprijsindex, 2006 = 100

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal bestedingen	109	112	115	116	117
Voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken	110	112	115	115	116
Alcoholhoudende dranken en tabak	124	129	141	144	147
Kleding en schoeisel	102	102	103	102	100
Huisvesting, water en energie	109	112	116	119	122
Stoffering en huishoudelijke apparaten	108	109	110	109	109
Gezondheid	103	104	106	106	105
Vervoer	113	118	121	121	119
Communicatie	95	95	94	88	86
Recreatie en cultuur	99	101	103	104	104
Onderwijs	104	108	107	110	110
Hotels, cafés en restaurants	118	121	123	125	128

	2011	2012	2013	2014	2015
Diverse goederen en diensten	114	117	121	123	126
Verzekeringsdiensten	117	121	130	132	135
Verzekering i.v.m. de woning	107	108	122	124	124
Verzekering i.v.m. de gezondheid	138	146	148	152	156
Verzekering i.v.m. het vervoer	103	105	118	118	122
Autoverzekering	102	105	119	119	124
Fiets-, motor- en scooterverzekering	102	100	105	107	108
Overige verzekering m.b.t. vervoer	107	109	117	118	120
Overige verzekeringen	107	111	125	127	130
Financiële diensten	115	115	119	119	120
Consumptiegebonden belastingen en overheidsdiensten	117	119	121	125	121
Consumptie in het buitenland	113	118	120	121	121

Bron: CBS

7.6 Rentevoeten

Geld en kapitaalmarktrentevoeten, gemiddelden, % per jaar

	2011	2012	2013	2014	2015
Geldmarkt					
Daggeld Eurogebied	0,87	0,23	0,09	0,09	-0,11
Driemaands Euribor	1,39	0,57	0,22	0,21	-0,02
Kapitaalmarkt					
Tienjarige staatsobligaties					
Nederland	2,98	1,93	1,96	1,45	0,69
Eurogebied	4,31	3,06	3,01	2,28	1,27
Verenigde Staten	2,76	1,80	2,35	2,54	2,14
Japan	1,12	0,85	0,71	0,55	0,36

Bron: DNB

7.7 Wettelijke rente

Wettelijke rente naar soort transactie, per ingangsdatum

Ingangsdatum	Handelstransacties tot stand gekomen na 1 december 2002	Niet-handelstransacties en handelstransacties tot stand gekomen voor 1 december 2002
1-7-2011	8,25	4,00
1-1-2012	8,00	
1-7-2012		3,00
1-1-2013	7,75	
16-3-2013	8,75	
1-7-2013	8,50	
1-1-2014	8,25	
1-7-2014	8,15	
1-1-2015	8,05	
1-1-2016	8,05	

Bron: DNB

7.8 Aandelen

Beursindices, jaargemiddelden

	2011	2012	2013	2014	2015
Internationale indices					
Dow Jones	11.958	12.965	15.010	16.779	17.587
Eurotop-100	2.195	2.205	2.479	2.727	3.008
MSCI-world	872	892	1.068	1.219	1.307
Nasdaq	2.677	2.966	3.541	4.375	4.946
Nikkei	9.425	9.103	13.578	15.460	19.204
Nederland (Euronext Amsterdam)					
AEX	327	321	365	406	467
All-share	514	504	558	623	713
Financiële instellingen	230	205	249	303	365
Midkap	558	514	556	630	702

Bron: DNB

7.9 Bevolkingsomvang en bevolkingsgroei

Personen, dzd

	2012	2013	2014	2015	2016
Bevolkingsomvang op 1 januari	16.730	16.780	16.829	16.901	16.979
Bevolkingsgroei	49	50	71	79*	**
Emigratie	-144	-146	-148	-146*	**
Immigratie	158	165	183	203*	**
Levendgeborenen	176	171	175	170*	**
Overledenen	-141	-141	-139	-147*	**
Overige correcties	0	1	0	**	**

Bron: CBS * voorlopige cijfers **nog niet bekend

7.10 Bevolkingsprognose

Personen, dzd

	2020	2030	2040	2050	2060
Totaal	17.249	17.749	17.983	18.008	18.057
Mannen	8.551	8.792	8.889	8.878	8.892
0 - 20 jaar	1.935	1.936	1.992	1.956	1.960
20 - 65 jaar	5.040	4.858	4.652	4.737	4.753
> 65 jaar	1.576	1.998	2.244	2.185	2.180
Vrouwen	8.697	8.957	9.094	9.130	9.165
0 - 20 jaar	1.847	1.846	1.899	1.863	1.866
20 - 65 jaar	5.025	4.881	4.687	4.769	4.786
> 65 jaar	1.826	2.230	2.508	2.497	2.513

Bron: CBS

7.11 **Levensverwachting**

Levensverwachting bij het bereiken van een bepaalde leeftijd, jaren

	2011	2012	2013	2014	2015
Mannen					
0 jaar	79,2	79,1	79,4	79,9	79,7
60 jaar	22,4	22,4	22,6	23,0	22,8
65 jaar	18,3	18,3	18,4	18,9	18,6
70 jaar	14,5	14,5	14,6	15,0	14,8
75 jaar	11,0	11,0	11,2	11,4	11,3
Vrouwen					
0 jaar	82,9	82,8	83,0	83,3	83,1
60 jaar	25,6	25,5	25,7	25,9	25,6
65 jaar	21,3	21,2	21,4	21,6	21,4
70 jaar	17,2	17,2	17,3	17,5	17,3
75 jaar	13,3	13,3	13,4	13,6	13,4

Bron: CBS

7.12 Huishoudens

Particuliere huishoudens, dzd

	2012	2013	2014	2015	2016
Totaal	7.513	7.569	7.590	7.665	7.720
Totaal meerpersoonshuishoudens	4.751	4.767	4.786	4.797	4.814
Totaal eenpersoonshuishoudens	2.762	2.802	2.804	2.868	2.906
Mannen	1.305	1.327	1.333	1.369	1.396
Vrouwen	1.457	1.475	1.471	1.498	1.511

Bron: CBS * nog niet bekend

7.13 **Inkomen van particuliere huishoudens**

Soorten inkomen en inkomenscomponenten van particuliere huishoudens, € mrd

	2010	2011	2012	2013	2014*
Inkomen uit arbeid	298,6	305,4	309,5	311,0	314,5
Inkomen uit arbeid	244,3	248,7	249,5	250,0	253,9
Sociale lasten van werkgever	54,3	56,8	60,0	61,0	60,6
Inkomen uit eigen onderneming	25,9	26,9	26,7	26,8	25,8
Inkomen uit vermogen	-9,7	-11,6	-10,6	-10,7	-9,6
Inkomsten uit bezittingen	23,7	22,8	24,1	23,4	24,2
Betaalde rente	33,4	34,5	34,7	34,1	33,8
Primair inkomen	314,8	320,7	325,6	326,3	330,7
Uitkering inkomensverzekeringen	81,0	83,3	86,3	90,5	93,5
Uitkering inkomensverzekeringen	78,7	80,9	83,7	87,5	90,3
Sociale lasten: uitkeringsinstantie	2,3	2,4	2,6	3,0	3,2
Uitkering sociale voorzieningen	12,8	13,5	12,7	13,4	14,0
Uitkering sociale voorzieningen	5,8	6,2	6,4	6,9	7,4
Sociale lasten: bijstandsinstantie	0,4	0,5	0,4	0,5	0,5
Uitkering in verband met kinderen	4,1	4,2	4,1	4,1	4,0
Uitkering studietoelage	2,5	2,7	1,8	1,9	2,0
Ontvangen gebonden overdrachten	2,3	2,3	2,3	2,4	2,7
Overdrachten in verband met wonen	2,2	2,3	2,3	2,4	2,7
Overig (tegemoetkoming studiekosten)	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Ontvangen inkomensoverdrachten	0,6	0,5	0,6	0,5	0,6

	2010	2011	2012	2013	2014*
Bruto-inkomen	411,6	420,5	427,6	434,1	441,8
Betaalde inkomensoverdrachten	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
Premie inkomensverzekeringen	78,7	80,9	83,1	83,5	83,3
Premie werkloosheid	7,6	8,5	10,0	10,4	10,2
Premie ziekte	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3
Premie arbeidsongeschiktheid	12,9	11,7	11,8	11,0	13,8
Premie ouderdom en nabestaanden	56,8	59,4	59,9	60,9	58,0
Premie ziektekostenverzekering	45,2	48,4	50,4	53,3	52,3
Premie Zvw	29,2	32,1	33,8	35,4	34,7
Premie AWBZ	16,0	16,3	16,6	18,0	17,6
Belastingen op inkomen en vermogen	43,2	43,6	44,4	45,2	47,3
Besteedbaar inkomen	243,7	247,0	249,0	251,5	258,3

Bron: CBS

* Voorlopige cijfers.

7.14 Bestedingen van huishoudens

Consumptieve bestedingen van particuliere huishoudens en IZWh's (instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van huishoudens) in Nederland, € mrd

	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*
Totaal	280,6	282,6	284,4	287,5	294,1
Goederen	127,5	126,4	124,4	122,7	124,3
Duurzame consumptiegoederen	47,6	44,8	42,1	42,5	43,5
Voedings- en genotmiddelen	40,6	41,7	42,2	42,7	43,7
Overige goederen	39,3	39,9	40,2	37,5	37,1
Diensten	153,0	156,3	160,2	164,8	169,8
Huisvesting	49,2	50,9	53,0	55,7	57,9
Horecadiensten	13,4	13,6	13,6	14,4	15,1
Financiële en zakelijke diensten	26,7	26,6	27,1	27,2	**
Vervoer- en communicatiediensten	20,2	20,6	20,8	20,7	**
Recreatie en cultuurdiensten	10,1	10,1	10,2	10,4	**
Medische diensten en welzijnszorg	15,7	16,7	18,1	18,6	**
Overige diensten	17,9	17,8	17,9	17,8	**

Bron: CBS

* Voorlopige cijfers.

7.15 Vermogen van particuliere huishoudens

€ mln

	2011*	2011**	2012**	2013**	2014**
Vermogen	1.168	1.191	1.180	1.085	1.119
Bezittingen	1.916	1.936	1.951	1.869	1.899
Financiële bezittingen	530	543	556	555	610
Bank- en spaartegoeden	282	285	302	307	307
Obligaties	29	26	25	26	23
Aandelen	220	231	230	249	279
Onroerend goed	1.321	1.321	1.319	1.206	1.204
Eigen woning	1.158	1.156	1.152	1.044	1.046
Onroerend goed, overig	164	165	167	162	159
Roerende zaken enz.	32	36	36	36	37
Ondernemingsvermogen	33	35	40	44	48
Schulden	748	745	767	781	780
Hypotheekschuld eigen woning	653	653	675	685	681
Schulden, overig	95	92	95	99	100

Bron: CBS

* Oude reeks.

** Nieuwe reeks; 2014 voorlopig.

7.16 **Bedrijven**

stand begin jaar, dzd

	2012	2013	2014*	2015*	2016*
Totaal	1.341,6	1.365,6	1.401,6	1.468,2	1.536,1
Landbouw, bosbouw en visserij	68,8	68,9	68,7	69,8	72,2
Delfstoffenwinning	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
Industrie	55,0	55,7	56,3	57,9	59,6
Energievoorziening	0,7	0,8	0,8	0,9	1,0
Waterbedrijven en afvalbeheer	1,3	1,2	1,3	1,4	1,5
Bouwnijverheid	139,1	139,0	140,0	144,9	151,5
Handel	213,4	212,0	211,3	218,8	223,8
Vervoer en opslag	32,7	33,3	34,0	35,2	36,1
Horeca	46,8	47,1	47,9	49,8	51,7
Informatie en communicatie	68,0	70,2	73,2	77,7	81,5
Financiële dienstverlening	76,3	76,9	77,4	81,1	83,1
Verhuur en handel van onroerend goed	24,6	24,2	23,5	23,8	24,4
Specialistische zakelijke diensten	254,7	261,5	273,1	288,2	304,7
Verhuur en overige zakelijke diensten	55,0	56,5	58,0	60,8	63,0
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Onderwijs	47,8	51,5	55,8	61,3	66,4
Gezondheids- en welzijnszorg	97,5	102,5	110,0	117,9	129,2
Cultuur, sport en recreatie	77,7	80,2	83,3	88,3	92,5
Overige dienstverlening	81,0	82,8	85,8	89,1	92,5

Bron: CBS

* Voorlopige cijfers.

7.17 **Bedrijfsresultaten**

Netto omzet en resultaat van de grootste (niet-)financiële sectoren, 2014*, € mln, (%)

	Netto omzet (€ mln)	Netto resultaat (€ mln)	Netto resultaat (% van netto omzet)
Totaal zonder financiële sectoren en vastgoed	1.303.403	77.545	6
Groothandel en handelsbemiddeling	312.668	12.520	4
Detailhandel (niet in auto's)	112.103	2.946	3
Chemische industrie	78.427	16.120	21
Voedingsmiddelenindustrie	68.288	5.611	8
Autohandel en -reparatie	50.787	838	2
Winning van aardolie en aardgas	36.423	3.961	11
Machine-industrie	34.333	2.964	9
Energiebedrijven	28.067	82	0
Gespecialiseerde bouw	31.031	1.488	5
totaal overige sectoren (met omzet < € 30 mrd)	514.397	31.015	6
Financiële sectoren**			
Verzekeraars	68.970	-738	-1
Pensioenfondsen	31.702	-5.336	-17

Bron: CBS, DNB

* Niet-financiële sectoren: voorlopige cijfers.

** Omzet is niet bij alle financiële sectoren een gangbaar begrip; als omzet van banken is genomen de rentebaten, van verzekeraars de netto verdiende premie en van pensioenfondsen de premiebaten.

7.18 Oprichtingen van bedrijven

dzd

	2011	2012	2013	2014	2015*
Totaal	166,8	156,1	156,1	159,3	163,0
Landbouw, bosbouw en visserij	3,8	3,2	3,0	2,9	3,9
Delfstoffenwinning	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
Industrie	4,6	4,3	4,2	4,4	4,7
Energievoorziening	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
Waterbedrijven en afvalbeheer	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3
Bouwnijverheid	14,4	12,5	11,8	12,4	13,7
Handel	26,1	24,7	24,3	25,9	24,7
Vervoer en opslag	4,0	4,2	4,0	3,7	3,5
Horeca	5,1	4,8	4,7	5,0	5,3
Informatie en communicatie	10,0	9,8	9,7	9,5	9,3
Financiële dienstverlening	7,7	7,3	7,0	7,6	7,9
Verhuur en handel van onroerend goed	2,2	2,1	1,9	2,0	1,8
Specialistische zakelijke diensten	35,2	33,4	35,1	35,3	34,5
Verhuur en overige zakelijke diensten	8,7	8,4	7,8	8,2	8,1
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Onderwijs	8,3	8,1	8,5	8,8	8,8
Gezondheids- en welzijnszorg	16,1	14,2	14,5	14,5	18,0
Cultuur, sport en recreatie	9,9	9,1	9,6	9,2	9,0
Overige dienstverlening	10,4	9,7	9,8	9,6	9,2

Bron: CBS

* Voorlopige cijfers

7.19 Opheffingen van bedrijven

dzd

	2011	2012	2013	2014*	2015*
Totaal	107,0	127,1	114,4	100,4	99,7
Landbouw, bosbouw en visserij	3,6	3,5	3,1	2,3	1,6
Delfstoffenwinning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Industrie	3,2	3,9	3,6	3,0	3,1
Energievoorziening	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Waterbedrijven en afvalbeheer	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Bouwnijverheid	10,5	11,8	10,8	9,0	7,9
Handel	21,3	24,5	22,2	18,5	19,4
Vervoer en opslag	3,2	3,5	3,1	2,7	2,6
Horeca	4,0	4,2	3,8	3,3	3,4
Informatie en communicatie	5,5	7,2	6,6	5,5	5,8
Financiële dienstverlening	6,3	6,4	7,3	7,0	7,3
Verhuur en handel van onroerend goed	2,3	2,5	2,6	1,8	1,5
Specialistische zakelijke diensten	18,9	24,6	22,6	19,5	19,9
Verhuur en overige zakelijke diensten	5,9	6,8	6,0	5,6	5,0
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Onderwijs	3,1	4,5	4,5	3,8	4,0
Gezondheids- en welzijnszorg	6,8	9,1	7,0	6,7	7,0
Cultuur, sport en recreatie	5,1	6,5	6,0	5,0	5,0
Overige dienstverlening	6,7	7,7	6,5	6,1	5,9

Bron: CBS

* Voorlopige cijfers.

7.20 Faillissementen van bedrijven

Aantal

	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	6.883	8.346	9.431	7.621	6.006
Landbouw, bosbouw en visserij	110	140	153	94	74
Delfstoffenwinning	1	1	1	2	2
Industrie	726	859	839	565	392
Energievoorziening	7	17	12	7	8
Waterbedrijven en afvalbeheer	26	18	23	23	25
Bouwnijverheid	1.095	1.469	1.622	988	804
Handel	1.486	1.779	2.155	1.663	1.285
Vervoer en opslag	330	491	435	341	244
Horeca	376	368	436	381	306
Informatie en communicatie	236	258	398	243	231
Financiële dienstverlening	601	831	796	1.037	950
Verhuur en handel van onroerend goed	174	247	225	208	153
Specialistische zakelijke diensten	782	851	990	939	668
Verhuur en overige zakelijke diensten	491	488	670	479	374
Onderwijs	60	64	101	107	61
Gezondheids- en welzijnszorg	111	189	263	226	183
Cultuur, sport en recreatie	131	130	133	106	125
Overige dienstverlening	97	123	143	139	88
Onbekend	4	1	0	0	0

Bron: CBS

7.21 Financiële dienstverlening

Aantal bedrijven, stand begin jaar

	2012	2013	2014	2015	2016*
Totaal	76.310	76.925	77.430	81.065	83.115
Bankwezen	60.565	61.330	62.340	66.120	68.375
Verzekeraars en pensioenfondsen	535	525	510	450	425
Overige financiële dienstverlening	15.210	15.070	14.580	14.495	14.315
Beurzen en financiële adviesbureaus	6.355	6.120	5.740	5.630	5.525
Optie- en effectenbeurzen	20	25	25	25	30
Effectenmakelaars en adviseurs	2.445	2.355	2.215	2.080	1.975
Overige financiële bemiddeling	3.890	3.740	3.510	3.525	3.520
Administratiekantoren van aandelen	1.780	1.740	1.640	1.520	1.485
Marketmakers	55	50	50	50	45
Overige financiële bemiddeling	2.055	1.950	1.815	1.955	1.990
Diensten op gebied van verzekeringen	7.725	7.425	7.225	7.185	7.105
Risicoanalyse en schadetaxatie	420	410	420	455	475
Assurantietussenpersonen	5.885	5.655	5.455	5.325	5.225
Diensten op gebied van verzekering	1.320	1.360	1.350	1.405	1.405
Verzekeringsbeurzen	0	0	0	0	0
Pensioenadviesbureaus en -beheer	1.320	1.245	1.220	1.240	1.215
Waarborgfondsen	25	20	15	20	20
Diensten op gebied van verzekering	75	95	115	145	170
Vermogensbeheer	1.120	1.525	1.615	1.680	1.685

Bron: CBS

* Voorlopige cijfers.

© Verbond van Verzekeraars 2016
Iedere openbaarmaking en verveelvoudiging is toegestaan, mits met bronvermelding.

Postbus 93450, 2509 AL Den Haag
Telefoon: 070-3338500
E-mail: info@verzekeraars.nl
www.verzekeraars.nl

Ofschoon uiterste zorg is besteed aan kwaliteit en geldigheid van de gegevens aanvaardt het Verbond van Verzekeraars geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventuele onjuistheden.

